

Nr 153.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under femte huvudtiteln, punkterna 61—66, samt under kapitalbudgeten, socialdepartementet, framlagt preliminära förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 138, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 13 mars 1953, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen;

II. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1953/54, bestämmas till 3,25 %;

III. medgiva, att under budgetåret 1953/54
dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 480 000 000 kronor,
dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 190 000 000 kronor;

IV. medgiva, att vid utgången av innevarande budgetår befintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 under fonden för låneunderstöd anvisade investeringsanslaget till tertiärlån för viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras under budgetåret 1953/54;

V. för budgetåret 1953/54 anvisa

a) å driftbudgeten under femte huvudtiteln

1) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor;

2) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor;

3) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor;

4) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor;

5) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 50 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 540 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

c) å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor;

2) till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 100 kronor;

3) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 120 av herr *Lundgren*,

I: 121 av herrar *Norling* och *Helmer Persson*,

I: 411 av herr *Snygg m. fl.*,

I: 412 av herr *Einar Eriksson m. fl.*,

I: 413 av herr *Ohlon*,

I: 414 av herr *Wehtje*,

I: 415 av herr *Norling m. fl.* samt

I: 416 av herr *Ewerlöf m. fl.*;

från andra kammaren

II: 180 av herr *Cassel*,

II: 303 av herr *Ståhl*,

II: 305 av herrar *Andersson* i Brämhult och *Larsson* i Luttra,

II: 313 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,

II: 523 av herr *Ohlin m. fl.*,

II: 525 av herrar *Wedén* och *Dahlén*,

II: 526 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,

II: 527 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*,

II: 528 av herr *Edström*,

II: 529 av fru *Wallin m. fl.* samt

II: 530 av herr *Hjalmarson m. fl.*

Yrkandena i motionerna redovisas i det följande.

PROPOSITIONEN.

I propositionen redovisas ett av 1951 års bostadsutredning i december 1952 avgivet betänkande angående samhällets stöd åt bostadsförsörjningen. I de delar betänkandet upptagits till behandling i propositionen hänvisas till den följande redogörelsen för departementschefens förslag.

ALLMÄNNA GRUNDER FÖR BOSTADSPOLITIKEN.

Bostadsutredningens uppgift har i första hand varit att i anledning av de inträffade stegringarna av byggnads- och driftkostnaderna ompröva hyrespolitiken och subventionerna till nyproduktionen. Utredningen förordar, att kapitalsubventionerna tills vidare skall utgå i ungefär oförändrad omfattning. Utredningen anser, att man under de närmaste 3 till 5 åren bör avvakta möjligheten till kostnadssänkningar. Om byggnads- kostnaderna efter denna tid icke har avsevärt reducerats, bör hyres- och subventionspolitiken enligt utredningens uppfattning övervägas på nytt.

Bostadsutredningen anser, att en mera avsevärd hyressplittring icke föreligger. Hyrorerna i de allra nyaste husen är visserligen höga. Men anledningen härtill är främst att de aktuella, förhållandevis höga driftkostnaderna har legat till grund för hyressättningen. Hyrorerna i tidigare tillkomna hus täcker däremot icke helt nuvarande omkostnader. Utredningen understryker, att hyrorerna i äldre hus bör höjas så mycket, att fastighetsägarna erhåller full kompensation för redan inträffade ökning av omkostnaderna.

Mot utredningens avvaktande ståndpunkt till hyres- och subventionsfrågorna har från olika håll invändningar gjorts. Flertalet av de myndigheter och organisationer, som har yttrat sig om hyressplittringen, anser, att utredningen har underskattat dennas storlek. I flera yttranden göres erinringar mot utredningens uppfattning, att efterfrågan på lägenheter icke har nämnvärt påverkats av den under 1940-talet inträffade relativa hyressänkningen.

Ovissheten beträffande den framtida utvecklingen av priser, löner och kostnader gör, att behovet av subventioner snabbt kan förändras. Departementschefen delar utredningens mening att hyres- och subventionspolitiken bör kunna smidigt anpassas till förändringar i kostnads- och inkomstläget. Utredningen har särskilt påtalat möjligheten av en sänkning av byggnadskostnaderna under den närmaste framtiden. Den inträffade ökningen av byggnadskostnaderna sammanhänger med en allmän förskjutning uppåt av priser och kostnader. Det anses icke vara realistiskt att räkna med möjligheten att kostnaderna snabbt skall komma ned på

den år 1950 rådande nivån. Mot möjligheten av sänkta byggnadskostnader kan ställas risken för en ökning av byggnadskostnaderna till följd av en ny allmän prisstegringsvåg, låt vara att denna risk f. n. icke förefaller stor.

På den allra senaste tiden har otvivelaktigt på olika håll ett ökat intresse visats för åtgärder med syfte att genom bättre arbetsmetoder åstadkomma lägre byggnadskostnader. Utredningen har understrukt betydelsen av ett vidgat stöd till utredningar, experiment och upplysningsverksamhet inom byggnadsområdet. Alla de myndigheter och organisationer, som har yttrat sig i denna fråga, har framhävt vikten av ökade insatser av dylikt slag.

Enligt departementschefens mening bör ökade insatser göras för bättre byggnadsmetoder och lägre byggnadskostnader genom att ramen för utredningar, experiment och upplysningsverksamhet inom byggnadsområdet vidgas. Det gäller icke endast att hålla nere byggnadskostnaderna utan också att tillvarataga olika möjligheter att spara material och arbetskraft, varigenom förutsättningarna för att öka bostadsproduktionen blir gynnsammare.

Utredningens förslag att bostadsstyrelsen skall få befogenhet att bevilja statliga lån till nybyggnader av experimentkaraktär, även om därvid vissa risker måste tagas, tillstyrkes. Departementschefen förutsätter, att styrelsen vid prövning av dylika låneansökningar inhämtar yttrande av statens kommitté för byggnadsforskning eller det nya organ för forskning och utredningar m. m. inom byggnadsområdet, som kan komma att inrättas. Utredningens påpekande, att bostadsstyrelsen bör ha de resurser, som krävs för en effektiv kostnadsgranskning, föranleder ingen särskild erinran, då det är angeläget, att ifrågavarande granskning inom ramen för tillgängliga resurser är ordnad på ett tillfredsställande sätt.

Vad härefter angår kapitalsubventionernas storlek anses det icke vara möjligt att nu definitivt avgöra denna fråga. Av olika skäl bör dock ett första steg för avveckling av tillägglånen till flerfamiljshus nu tagas. Byggnadskostnaderna har under senare tid tenderat att minska. Den balans på byggnadsmarknaden, som har uppkommit under år 1952, har skapat gynnsamma förutsättningar för en successiv nedpressning av kostnaderna. Det främsta motivet för den provisoriska höjningen av tillägglånet den 1 januari 1952 var att förhindra att den då snabba stegringen av byggnadskostnaderna skulle medföra en nedgång i bostadsbyggandet. I nuvarande läge på byggnadsmarknaden torde sådana risker knappast föreligga. Med reservation för påtagliga förändringar i det allmänna kostnadsläget anses därför som mål för de närmaste åren böra uppställas, att det provisoriska tillägglånet, som nu motsvarar en subvention av fyra kronor per kvm lägenhetsyta, om möjligt successivt minskas. Vid en gynns-

sam kostnadsutveckling torde en reduktion till hälften ligga inom möjligheternas ram. Departementschefen anser sålunda att i första hand en minskning av det provisoriska tillägglånet bör komma till stånd. På grund härav anses det inte nu böra komma i fråga att slopa de ortsdifferentierade tillägglånen. Om dessa lån nu slopades, skulle på ett betydande antal småorter, icke minst i Norrland, hyrorna i nytillkommande hus bli relativt höga. Redan nu synes hyresnivån på dylika orter vara alltför splittrad. Slopades de ortsdifferentierade lånen, skulle hyressplittringen komma att ökas. Departementschefen anser därför att nämnda lån bör bibehållas tills vidare.

Utredningens förslag att tillägglånen skall ersättas med löpande bidrag anses av flera skäl icke lämpligt att genomföra för närvarande. Även om detta nu skedde, skulle under nästa budgetår behovet av tillägglån vara oförändrat. Anslaget till löpande bidrag skulle visserligen under åtskilliga år bli förhållandevis litet, men det skulle oavbrutet växa, förutsatt att en radikal minskning av bidragsgivningen icke genomfördes. En dylik ordning förefaller icke rationell. Härtill kommer att införandet av ett löpande bidrag aktualiserar flera svårbedömbara frågor. Det anses därför lämpligt, att frågan om formen för subventionerna hålles öppen i varje fall till dess utredningen angående ett kreditgarantisystem på bostadsområdet har slutförts.

Bl. a. på grund härav anses även vissa av bostadsutredningens övriga förslag angående lån till bostadshus icke nu böra slutligt prövas. I det följande upptages därför till behandling — utöver spörsmålet om kapitalsubventionernas storlek under nästa budgetår — endast frågan om återbetalning av tidigare beviljade tillägglån, vissa av bostadsutredningen aktualiserade spörsmål angående bostadsrabatterna samt vissa särskilda låne- och bidragsfrågor.

TILLÄGGSLÅN TILL FLERFAMILJSHUS.

Bostadsutredningens förslag beträffande *subventioner till nyproduktionen av flerfamiljshus* innebär, att det nuvarande tillägglånet bör ersättas bl. a. med ett löpande bidrag. Bostadsutredningen har vidare föreslagit, att de ortsdifferentierade subventionerna skall slopas. Subventionen bör sålunda enligt utredningens förslag göras lika stor för hela landet. Den av utredningen förordade subventionens storlek överensstämmer i stort sett med storleken av den subvention, som f. n. utgår inom orter, där ortsdifferentierad subvention icke förekommer.

I det föregående har förordats, att tillägglånen bibehålls i varje fall till dess frågan om ett kreditgarantisystem på bostadsområdet har slutligt prövats. Vidare har föreslagits, att ett första steg bör tagas för att

avveckla kapitalsubventionerna till flerfamiljshus. Som mål för de närmaste åren har angivits, att den provisoriska delen av tillägglånen om möjligt successivt minskas. Härvid har förutsatts att byggnadskostnaderna kommer att vara lägre än i mitten av 1952, då ett toppläge uppnåddes. Om en mera väsentlig förändring av byggnadskostnaderna inträffar, får jämkningar i planen vidtagas.

I anslutning till vad förut anförts beträffande byggnadskostnadsutvecklingen och de ökade ansträngningarna att genom rationalisering av byggnadsverksamheten nedbringa byggnadskostnaderna ävensom med hänsyn till förslaget i det följande om en utökning av bostadsrabatterna, förordar departementschefen, att under nästa budgetår en minskning av tillägglånen till nya hus genomföres. Det provisoriska tillägglånet anses i fråga om byggnadsföretag, som slutförs tidigast den 1 januari 1954, böra bestämmas till ett belopp, som motsvarar det kapitaliserade värdet av ett bidrag av 3 kronor — mot f. n. 4 kronor — per kvm lägenhetsyta.

Bland de myndigheter och organisationer, som har yttrat sig över bostadsutredningens betänkande, råder delade meningar rörande förslaget att de ortsdifferentierade subventionerna skall slopas. Enligt departementschefens mening talar övervägande skäl för att dessa subventioner inte nu reduceras.

I detta sammanhang behandlas bostadsutredningens förslag att subventionen vid en nedgång i byggnadskostnaderna skall kunna reduceras genom beslut av Kungl. Maj:t. Bostadsstyrelsen har tillstyrkt förslaget och uttalat, att tillägglånen bör minskas med minst det belopp, som motsvarar sänkningen av byggnadskostnaderna. Övriga myndigheter och organisationer, som har yttrat sig över utredningens betänkande, har lämnat förslaget i denna del utan erinran.

Om byggnadskostnaderna framdeles sjunker ytterligare, är det önskvärt att möjlighet finnes att utan onödig omgång reducera de tillägglån, som efter kostnadsänkningen kommer att beviljas till nya bostadsbyggnadsföretag. Upprepade smärre jämkningar i lånens storlek anses emellertid böra undvikas. Ändringar bör företagas endast då mera påtagliga skäl föreligger. Det anses lämpligt att utgå från att subventionen i förekommande fall som regel bör reduceras, när en minskning med 50 öre eller en krona per kvm lägenhetsyta framstår som motiverad. Med denna inskränkning tillstyrker departementschefen förslaget, att när skäl därtill föreligger Kungl. Maj:t skall kunna besluta om minskning av tillägglånen till nya flerfamiljshus.

Vad härefter angår frågan om återbetalning av tidigare beviljade tillägglån erinras om att detta spörsmål har varit föremål för riksdagens prövning såväl år 1951 som år 1952. Tillägglån, som under budgetåret

1952/53 har utestätt under tio år, skall enligt beslut år 1952 förräntas och amorteras. Intill dess sådan hyreshöjning har medgivits att fastigheternas nettoavkastning ökar, skall dock förfallande ränte- och amorteringsbelopp efterskänkas. Det har förutsatts att slutliga förslag beträffande återbetalning av tidigare beviljade tillägglån skall föreläggas årets riksdag.

Bostadsutredningen förordar, att tidigare beviljade tillägglån till en del skall återkrävas men i övrigt definitivt avskrivas. Efter den 1 januari 1952 beviljade, provisoriskt förhöjda tillägglån skall dock tills vidare i sin helhet vara räntefria och stående.

Bostadsutredningen har beräknat, att hyrorna i nyuppförda hus med 15 å 20 % överstiger hyrorna i hus, som har uppförts åren före den senaste kostnadsstegringen. Skillnaden beror emellertid i första hand på att ökningarna i driftkostnaderna ännu icke har föranlett uppräknig av hyrorna i de tidigare tillkomna husen. Flera myndigheter och organisationer har ansett, att bostadsutredningen har underskattat de hyresskillnader som föreligger. Krav på åtgärder för att åstadkomma en hyresutjämning har framförts från olika håll.

Departementschefen framhåller, att det måste beaktas att utjämningsfrågan i hög grad sammanhänger med frågan om s. k. generell hyreshöjning, påkallad av ökade driftkostnader för olika grupper av hus. Även om vederbörlig hänsyn tages härtill, synes det tydligt att nuvarande inkomst- och kostnadsläge är sådant, att ett återkrävande — helt eller delvis — av tidigare beviljade tillägglån är befogat. Beslut om återbetalning av dylika lån anses därför nu böra meddelas. Effekten härav på hyrorna får bedömas bl. a. mot bakgrunden av de förslag om utvidgning av bostadsrätterna, som i det följande framlägges.

I likhet med bostadsutredningen anser departementschefen emellertid att återbetalningsskyldigheten bör begränsas i olika hänseenden. Han kan alltså tillstyrka utredningens förslag att tillägglånen till hyreshus för mindre bemedlade, barnrika familjer skall avskrivas. Vad angår tillägglån till flerfamiljshus i allmänhet kan han godtaga utredningens förslag att efter den 1 januari 1952 med förhöjt belopp beviljade lån tills vidare skall vara räntefria och stående. Preliminärt beviljade lån till företag, som slutföres efter år 1953, skall dock i enlighet med departementschefens förslag i det föregående minskas med ett belopp motsvarande en subvention av 1 krona per kvm lägenhetsyta. I fråga om övriga, tidigare beviljade tillägglån anföres följande.

»Storleken av de tillägglån, som har beviljats enligt 1942 års tertiärlånekungörelse, har fastställts från fall till fall. Det finns mycket små lån, lån i ett mellanläge och ett antal förhållandevis stora lån. Om dessa senare lån i sin helhet skall förräntas och amorteras, måste hyrorna i berörda

fastigheter höjas avsevärt och kommer att överstiga hyrorna i andra, under samma tid tillkomna hus. En dylik åtgärd synes icke försvarlig. I fråga om tilläggs lån, som har beviljats enligt 1946 eller 1948 års tertiärlånekungörelse, har storleken av lånet bestämts på grundval av fyra olika subventionsgrupper. Enligt dessa motsvarar lånen ett bidrag av 40 öre, 80 öre, 1 krona 20 öre eller 1 krona 60 öre per kvm lägenhetsyta. På ett betydande antal små orter har lån beviljats med det högsta beloppet. Hyrorna på dylika orter är trots subventionen relativt höga. Det förefaller därför rimligt att kravet på återbetalning av tilläggs lån begränsas på så sätt, att ränta och amortering icke skall erläggas i fråga om större belopp än som motsvarar ett bidrag av 1 krona per kvm bostadslägenhetsyta. Ifrågavarande belopp överensstämmer med den reduktion av tilläggs lånen till nytillkommande flerfamiljshus, som jag har föreslagit i det föregående. Det kapitaliserade värdet av ett bidrag av 1 krona per kvm utgör för stenhus 26 kronor 67 öre per kvm, för trähus 25 kronor per kvm. För tilläggs lån beviljade enligt 1942 års kungörelse har lånebeloppet icke fastställts med utgångspunkt från ett visst bidrag per kvm. Det är önskvärt att för samtliga lån sådana enhetliga bestämmelser kommer att gälla, att bostadsstyrelsens handläggning av ärendena underlättas. Jag föreslår fördenskull att de tilläggs lån till flerfamiljshus, som har beviljats jämlikt någon av de nyss nämnda kungörelserna, i sin helhet skall förräntas och amorteras om lånet icke överstiger 26 kronor per kvm bostadslägenhetsyta (nettovåningsyta). Större lån bör definitivt avskrivas till den del de överstiger 26 kronor per kvm, men i övrigt återbetalas. Såsom har förordats av bostadsutredningen bör dock i fråga om tilläggs lån, som har beviljats enligt 1948 års lånekungörelse, i de fall lån i form av s. k. vintertillägg har utgått, dylik lånedel avskrivas. Särskilda vintertillägg har inte medgivits för företag, som har beviljats tilläggs lån enligt 1942 och 1946 års kungörelser.»

Vad angår ränte- och amorteringsvillkoren godtages bostadsutredningens förslag. Räntan bör alltså utgöra 3,5 % och amorteringstiden bestämmas till 30 år. Annuiteten å lånet blir i så fall 5,42 %.

Det anses få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpningen av de förordade ränte- och amorteringsvillkoren ävensom att fastställa den tidpunkt från vilken återbetalning skall äga rum.

Vad slutligen angår bostadsutredningens förslag beträffande ett särskilt stöd till *byggnadsföretag, som utförs vintertid*, anses det vara tveksamt om anledning föreligger att mera avsevärt utvidga ifrågavarande bidragsgivning. Bostadsstyrelsen beräknar, att full kompensation för extra kostnader, som drabbar företag, vilka bedrivs vintertid, kan komma att innebära krav på bidrag med ett sammanlagt årligt belopp av ca 15 milj. kronor. Om extra kostnader skall täckas med statsbidrag, anses det också

böra finnas möjlighet att med någorlunda säkerhet fastställa kostnadernas storlek. Om för varje enskilt fall storleken av dessa extra kostnader skall närmare bestämmas, torde emellertid en vidlyftig granskning och kontroll komma att visa sig nödvändig. Syftet med ett utvidgat stöd till företag som bedrivs vintertid — att undanröja det hinder som kan ligga däri att byggnadsföretagarna i viss utsträckning tvekar att utföra arbeten vintertid på grund av de extra kostnader som följer därmed — anses i huvudsak kunna tillgodoses på så sätt, att olika fördyrande omständigheter beaktas vid fastställande av skälig produktionskostnad. Innehörden härav är att till företag, som åsamkats extra kostnader, bör kunna beviljas större räntebärande lån än om företaget ej hade haft ifrågavarande extra kostnader. Byggnadsföretagaren kan på så sätt garanteras full täckning för sina kostnader. Den hyresökning, som jämväl blir en följd av de extra kostnaderna, anses icke behöva inge betänkligheter. Bostadsstyrelsen förut-sattes dock alltfört ha möjlighet att om byggnadsföretag på grund av särskilda omständigheter åsamkas mera betydande extra kostnader bevilja ett vintertillägg i form av tillägglån. Utredningens förslag att dylikt lån skall avskrivas godtages.

LÅN TILL ENFAMILJS- OCH TVÅFAMILJSHUS.

Bostadsutredningen har föreslagit vissa ändringar i gällande maximi-bestämmelser beträffande *husens storlek* såsom villkor för erhållande av egnahemslån. Förslaget innebär i huvudsak följande. Olika maximiytor bör icke längre gälla för skilda hustyper. För egnahem med en högsta yta av ca 115 kvm bör full kapitalsubvention utgå, för hus med en något större yta halv subvention och för ändå större hus lån utan subvention. Vidare skulle föreskrivas att som grund för beräkning av belåningsvärdet skulle godtagas byggnadskostnaderna för ett hus på högst 115 kvm. Förslaget har i huvudsak lämnats utan erinran av remissorganen.

Vid en bedömning av gällande bestämmelser om maximiytor som villkor för egnahemslån anses böra erinras om att bestämmelserna skärptes år 1951. I fråga om motiven för denna skärpning framhöll föredragande departementschefen bl. a. följande (propositionen nr 124/1951, sid. 35 och 36). Bostadsstyrelsen och ett flertal länsbostadsnämnder hade vitsordat, att i många fall egnahem uppfördes, som ådroge egnahemsbyggaren års-kostnader, vilka bleve alltför höga i förhållande till hans inkomst. Den pågående byggnadskostnadsstegringen ansågs ge ökad vikt åt åtgärder avsedda att förebygga att alltför stora och dyra egnahem uppfördes. Motiv för en tillfällig inskränkning av produktionen av stora egnahem utgjorde jämväl behovet att vid given ram för bostadsproduktionen öka lägenhets-tillskotten. Departementschefen underströk, att den föreslagna begräns-

ningen i egnahemslångivningen borde ha tillfällig karaktär och att maximibestämmelserna, så snart ökade förutsättningar för produktion av större egnahem förelåge, borde ånyo upptagas till prövning.

Riksdagen godkände vad departementschefen sålunda anfört men underströk särskilt att åtgärden borde ha tillfällig karaktär.

De 1951 rådande speciella förhållandena på byggnadsmarknaden, vilka föranledde den berörda skärpningen av villkoren för erhållande av egnahemslån, föreligger inte längre. Byggnadskostnadsstegringen har upphört. Tillgången på arbetskraft och material har förbättrats. En viss nedgång i byggnadskostnaderna kan förväntas. Det anses därför finnas skäl att nu överväga en uppmjukning av bestämmelserna rörande maximitorna för egnahem och tvåfamiljshus.

En återgång till de före den 1 juli 1951 gällande villkoren förefaller dock icke lämplig i nuvarande läge. Även om tendenser till sänkning av byggnadskostnaderna kan urskiljas, är dock alltså kostnaderna höga. Stor försiktighet anses fortfarande böra iakttagas, då det är fråga om att med statslån främja tillkomsten av stora enfamiljshus. Departementschefen kan därför icke tillstyrka, att de före den 1 juli 1951 gällande bestämmelserna i oförändrat skick återinföres.

Bostadsutredningens förslag innebär, att subvention skulle kunna utgå för jämförelsevis stora egnahem. Vidare skulle krav på ökad egeninsats ställas i fråga om sådana hus. Belåningsvärdet för hus med en yta överstigande 115 kvm skulle sålunda icke få överstiga de beräknade kostnaderna för huset, antaget att ytan utgjorde endast 115 kvm. En dylik grund för bestämning av belåningsvärdet kan visa sig svår att i praktiken tillämpa på ett enkelt sätt. För den lånesökande kan förfarandet komma att framstå som svårförståeligt. Förslagets syfte — att undanröja de olägenheter en skarp gräns beträffande lägenhetsytan kunde medföra — anses kunna tillgodoses utan att fördenskull nuvarande grunder för prövning av byggnadskostnader och belåningsvärde ändras. Gällande bestämmelser medger att i undantagsfall — om behov av en särskilt stor bostad föreligger — egnahemslån beviljas till hus med ytor som överstiger vad som stadgas enligt huvudregeln. Undantag kan alltså göras i fråga om familjer med ett stort antal barn, bostäder på jordbruksfastighet samt då behov av särskilt arbetsrum föreligger. Härigenom anses erforderlig smidighet i tillämpningen av maximibestämmelserna kunna garanteras. RLF har ifrågasatt en ytterligare uppmjukning av bestämmelserna och understryker, att lån bör kunna beviljas till bostäder på jordbruksfastighet, även om maximitorna överskrides. Redan nu kan, om skäl därtill föreligger, egnahemslån beviljas i dylika fall. Departementschefen förutsätter, att länsbostadsnämnderna tar skälig hänsyn till de särskilda behov, som kan föreligga i fråga om lantbrukets bostäder.

De ändrade förhållandena på byggnadsmarknaden anses emellertid motivera en viss jämkning uppåt av maximiytorna. Departementschefen föreslår sålunda, att bottenytan för enfamiljshus i ett plan höjes från 90 till 100 kvm, för hus i ett och ett halvt plan från 65 till 70 kvm och för hus i två plan från 55 till 60 kvm.

I detta sammanhang upptages frågan, huruvida en restriktiv inställning till *egnahemsbyggande på landsbygden* är motiverad på grund av de kreditrisker, som kan tänkas föreligga beträffande ur vissa synpunkter mindre välbelägna hus. Utvecklingen under senare år av kommunikationerna på landsbygden har medfört att bestämda krav icke längre behöver ställas på att husen skall ligga i anslutning till tätort med dess möjligheter till sysselsättning. Om vid belåning av egnahem på landsbygden vissa risker skulle tagas, betyder detta icke att landsbygden favoriseras. Under de senaste tio åren har med statligt stöd uppförts ett stort antal egnahem på mindre industriorter. De framtida försörjningsmöjligheterna på dessa orter kan visa sig vara helt beroende av att verksamheten vid ett eller ett par företag på orten icke kommer att inskränkas mera väsentligt. Ifrågavarande långivning innebär därför ett risktagande från statens sida.

Av det anförda anses framgå att statligt lån för uppförande av egnahem på den rena landsbygden icke bör vägras enbart av det skälet att efterfrågan på egnahem utanför tätorter på längre sikt möjligen kan förändras på sådant sätt att staten i vissa fall skulle kunna komma att löpa vissa risker. Det är ett önskemål att uttunningen av befolkningen på den egentliga landsbygden icke blir för stor. Allmänt hållna bedömningar av kreditriskerna anses därför icke få fälla utslaget vid prövning av ansökningar om egnahemslån till hus på landsbygden. I de fall, då en uppenbart olämplig plats för egnahemmet har valts, anses dock lån icke böra beviljas. Liksom hittills bör då fråga är om lån till egnahem på jordbruksfastighet hänsyn tagas till den pågående strukturrationaliseringen inom jordbruket. Vidare förutsättes, att länsbostadsnämnderna vid prövning av låneansökningar avseende egnahem på landsbygden kommer att beakta de legitima nybyggnadsbehov som där kan föreligga.

Vad angår *storleken av kapitalsubventionen* till nya en- och tvåfamiljshus har bostadsutredningen, fränsett förslaget om halv subvention i vissa fall, förordat en ändring endast i fråga om tvåfamiljshus. Enligt förslaget bör subventionen till dylika hus generellt höjas från 8 000 till 12 000 kronor. De myndigheter och organisationer, som har yttrat sig över förslaget, har i stort sett icke funnit anledning till erinringar. Statskontoret anser dock, att subventionen till enfamiljshus bör minskas till 6 000 kronor.

Den fr. o. m. den 1 januari 1952 genomförda höjningen av subventionerna från 4 000 till 8 000 kronor per hus innebar att endast en del av den sedan år 1950 inträffade stegringen av byggnadskostnaderna motverkades.

Den av departementschefen i det föregående förordade minskningen av tillägglånen till nya flerfamiljshus kan därför icke tagas till intäkt för en motsvarande reduktion av kapitalsubventionerna till en- och tvåfamiljshus. Å andra sidan kan i nuvarande läge, som utmärkes av sjunkande byggnadskostnader, en ökning av subventionerna icke tillstyrkas. Departementschefen anser alltså, att subventionen till en- och tvåfamiljshus alltjämt skall utgöra 8 000 kronor per hus. Vidare anses subventionen i fråga om radhus, oavsett om husen ur lånesynpunkt betraktas som enfamiljshus eller som flerfamiljshus, icke få överstiga 8 000 kronor för en lägenhet.

Beträffande återbetalning av beviljad kapitalsubvention innebär utredningens förslag i huvudsak följande. Subventionen till nya en- och tvåfamiljshus bör alltfort ha formen av räntefri stående del, vilken bör avskrivas vid utgången av egnahemslånets löptid. Vid varaktig överlåtelse av egnahemmet bör dock subventionen kunna återkrävas. I fråga om tidigare beviljade subventioner förordas att lånen efter att ha utestått i tio år uppsägs till förräntning och amortering, men att ränta och amortering efterskänks så länge fastigheterna icke byter ägare.

Frågan om återbetalning av tidigare beviljade tillägglån och räntefria stående delar av lån till en- och tvåfamiljshus bör enligt departementschefen prövas med utgångspunkt från förslaget att subventionen till nya hus i fortsättningen skall utgå i oförändrad omfattning. Egnahemsägarna har under de senaste åren fått vidkännas påtagliga fördyringar av omkostnaderna. Penninginkomsterna har visserligen samtidigt stigit kraftigt men bostadskostnaderna torde ändå för det stora flertalet ägare av statsbelånade egnahem vara betydande i förhållande till inkomsterna. Ifrågasvarande lån anses därför icke nu böra återkrävas. Å andra sidan anses de icke heller böra omedelbart avskrivas utan i avvaktan på att utvecklingen kan bättre överblickas tills vidare alltfort vara räntefria och stående. För tidigare beviljade lån kommer den första tioårsperioden att successivt utlöpa under de närmast följande åren. Det anses lämpligt, att dessa lån förblir räntefria och stående till utgången av år 1957, då huvuddelen av de lån, som enligt 1942 års lånekungörelser beviljats under åren 1942—1948, har utestått i minst 10 år.

I anledning av bostadsutredningens förslag om återkrav vid överlåtelse av egnahem anföres följande. Läget på egnahemsmarknaden torde — särskilt i fråga om de största städerna — vara sådant, att vid försäljning av egnahem betydande värdestegringsvinster icke sällan kan göras. Förhållandena i detta hänseende växlar dock starkt. Huruvida och i vilken utsträckning värdestegringsvinster uppkommer torde oftast vara omöjligt att med säkerhet avgöra. Utredningens förslag anses kunna medföra en betydande administrativ belastning. Vidare nämnes att ifrågava-

rande lån har utlämnats med sådant förbehåll, att för det fall spekulativ försäljning av ett eget hem äger rum det organ, som har beviljat lånet, kan besluta om uppsägning av hela lånet för inbetalning. Att på sätt utredningen har föreslagit införa en särskild bestämmelse om förräntning och amortering av beviljad subvention anses därför icke lämpligt. Liksom hittills har varit fallet skall vid spekulativ försäljning av eget hem såväl beviljad subvention i form av räntefritt stående lån som räntebärande lån omedelbart uppsägas för inbetalning.

Beträffande kapitalsubventioner till nya hus anses lämpligen samma bestämmelser om återbetalningsskyldighet böra meddelas, som har gällt för tidigare beviljade subventioner. Subventionen skulle alltså ha formen av en under tio år räntefri stående del av egnahemslånet. Huruvida därefter denna lånedel skall avskrivas eller återkrävas förutsättes få bli beroende av utvecklingen av bostadskostnader och fastighetsvärden.

De förordade ändringarna i bestämmelserna om egnahemslån föreslås träda i kraft den 1 juli 1953.

BOSTADSRABATTER.

Bostadsutredningens föreliggande förslag innebär i huvudsak följande. Familjebostadsbidrag skall även framgent kunna beviljas endast familjer med två eller flera barn under 16 år. Bidrag skall kunna utgå utan hänsyn till tidpunkten för fastighetens färdigställande. Familjebostadsbidragens och bränslebidragens belopp skall i stort sett förbli oförändrade. I fråga om större lägenheter och i synnerhet egnahem skall emellertid bidragsbeloppen ökas. Bränslebidraget bör utgöra en fast del av familjebostadsbidraget. Tre kronorsbidraget slopas. Ett förhöjt familjebostadsbidrag införes för familjer med särskilt låga inkomster. Därjämte skall i första hand till familjer, som inte kan få familjebostadsbidrag, kunna utgå ett särskilt bostadsbidrag. De återstående äldre familjebidragen skall utbytas mot familjebostadsbidrag.

Bostadsrabatternas huvudsyfte är att möjliggöra för i första hand familjer med två eller flera barn att efterfråga modernt utrustade, tillräckligt stora bostäder. Det ligger i sakens natur, att en statlig bidragsgivning av den omfattning det här gäller måste följa generella regler och tillgodose vissa enkelt definierade och lätt konstaterbara behov. Det är också av vikt att reglerna är lätthanterliga för de administrativa organen och inte alltför svårförståeliga för allmänheten.

Bostadsutredningen anser, att bidrag inte bör utgå till *ettbarnsfamiljer*. Visserligen anses det vara uppenbart att det finns ettbarnsfamiljer, som på grund av särskilt låga inkomster inte kan förhyra en modern bostad. Men det anses inte kunna göras gällande, att det föreligger ett allmänt be-

hov av särskilda stödåtgärder i fråga om denna familjetyp. Om bostadsrabatter mera allmänt skulle utgå till ettbarnsfamiljer, skulle bidragsgivningen därför i viss mån ändra karaktär. Vidare skulle kostnaderna för bidrag till ettbarnsfamiljer så småningom bli avsevärda. En förutsättning för familjebostadsbidrag anses därför alltjämt böra vara att familjen har minst två minderåriga barn.

Liksom utredningen anser departementschefen, att någon ändring av *reglerna för inkomstprövningen* inte nu är påkallad. Det förutsågs redan vid föregående års behandling av denna fråga, att omläggningen av den statliga beskattningen skulle påverka inkomstgränsernas innebörd. Departementschefen är sålunda beredd att godtaga den utvidgning av bidragsgivningen, som kommer att äga rum nästa år på grund av höjningen av de statliga ortsavdragen vid beskattningen.

Bostadsutredningen förordar för familjer med låga inkomster ett system med *förhöjda familjebostadsbidrag*. Till familjer med en inkomst, som uttryckt i beskattningsbar inkomst ligger under hälften av de högsta inkomster som kvalificerar för oducerat familjebostadsbidrag, skall enligt förslaget utgå ett med 50 % förstärkt familjebostadsbidrag. Departementschefen delar utredningens uppfattning rörande behovet av ett större bidrag för familjer i de lägsta inkomstskikten och kan även godta de av utredningen föreslagna inkomstgränserna. I likhet med utredningen anser han även, att inkomstgränsen för det större bidraget bör vara densamma för familjer med sju eller flera barn som för familjer med sex barn. Det högre bidraget skall sålunda kunna utgå vid en till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst, som icke överstiger för en familj med två barn 3 000 kr., tre barn 3 500 kr., fyra barn 4 000 kr., fem barn 4 500 kr. och sex eller flera barn 5 000 kr.

Utredningen har ansett, att det förhöjda bidraget skall stiga med antalet barn på samma sätt som det icke förhöjda bidraget. Förhöjningen skall dock utgå med samma belopp för familjer med sju eller flera barn som för familjer med sex barn. Det anses tveksamt, huruvida anledning överhuvudtaget föreligger att differentiera förhöjningen av bidraget efter barnantalet. Motivet för ett förstärkt bidrag är att vissa familjer har förhållandevis låga inkomster och därför har behov av ett särskilt stöd. Departementschefen anser, att höjningen av bidraget bör vara lika stor för alla familjer med små inkomster och förordar sålunda, att en bottenförstärkning med 210 kronor om året införes. Beloppet har anpassats med hänsyn bl. a. till önskemål om att bidragsbeloppen lätt skall kunna delas i kvartals- och månadsbelopp. Det föreslagna beloppet anses verksamt kunna bidra till att möjliggöra även för familjer i låglönegrupper att bebo en tillfredsställande bostad.

För bottenförstärkningen anses den redan för familjebostadsbidrag gäl-

lande regeln böra tillämpas, att bidraget sjunker först sedan inkomsten under två på varandra följande år överstigit inkomstgränsen.

Utredningens förslag om en *förmögenhetsgräns* för det förhöjda familjebostadsbidraget godtages. Endast den som icke har skattepliktig förmögenhet skall alltså kunna beviljas förhöjt bidrag. Några undantag från denna bestämmelse anses inte böra göras.

Det har tvivelsutan förorsakat en viss irritation bland allmänheten, att bidragsgivningen har varit reserverad för hushåll i *fastigheter uppförda efter vissa tidpunkter*, olika för fastigheter med olika ägare. Såsom Svenska stadsförbundet har framhållit har särskilda komplikationer uppstått på detta område genom att äldre familjebidrag ersatts med familjebostadsbidrag i fastigheter byggda före de annars gällande tidsgränserna. Departementschefen delar bostadsutredningens uppfattning, att en utvidgning av bidragsgivningen till fastigheter uppförda före de nu gällande tidsgränserna bör ske.

Då det gäller att fastställa regler beträffande bostädernas storlek och utrustning, som tillgodoser bidragsgivningens syfte, blir emellertid svårigheterna större ju äldre lägenheter det blir fråga om. Besvärliga bedömningsproblem uppstår, om bidragsgivningen enbart knytes till bestämmelser rörande lägenheternas standard. Sättes standardkraven högt och tillämpas de rigoröst, är det risk för att tidsgränserna ersättes med nya, betydligt mera svårförståeliga och irriterande gränser mellan bidragsberättigade och icke bidragsberättigade. Departementschefen vill därför — i nära anslutning till Stadsförbundets förslag på denna punkt — föreslå, att de nuvarande tidsgränserna ersättes med en ny sådan gräns, nämligen den 1 januari 1942. Ett särskilt skäl för denna tidsgräns utgör förslaget att tidigare beviljade tilläggs lån i viss utsträckning skall återbetalas. Bidrag förutsättes sålunda kunna utgå till familjer i fastigheter som efter ny- eller ombyggnad färdigställts tidigast vid nämnda tidpunkt. Det torde förhålla sig så, att bostadskostnaderna i fastigheter uppförda efter 1941 i stort sett förete en mindre splittring än vad fallet är i fråga om bostadsbeståndet i dess helhet. Även i standardhänseende lär de efter nämnda år färdigställda lägenheterna förete sådana likheter, att gränsdragningssvårigheterna blir mindre. Antalet gränsfall förorsakade av själva tidpunkten kan beräknas bli litet på grund av den ringa byggnadsverksamheten under år 1941.

Om sålunda på sätt här har föreslagits en ny tidsgräns väljs, anses det inte vara påkallat att göra några större ändringar i de nuvarande bestämmelserna om *lägenheternas storlek och utrustning*. Samma standardkrav anses böra uppställas för alla lägenheter som omfattas av bidragsgivningen. I enlighet med utredningens förslag förutsättes som minimivillkor för bidrag oavsett hustyp gälla, att lägenheten skall omfatta två rum och kök. Vad angår minimiytan anses 50 kvm alljämt vara gränsen nedåt. Då det

emellertid inte torde vara ovanligt, att tvårumslägenheter i under 1940-talet uppförda fastigheter omfattar något mindre än 50 kvm, föreslås bostadsstyrelsen kunna medge undantag från huvudregeln i de fall då lägenheten i övrigt uppfyller de uppställda kraven. Med tvårumslägenhet avses emellertid inte lägenhet av typen ett rum och kök och matrum. Förslaget att bestämmelserna rörande viss högsta lägenhetsyta skall slopas kan departementschefen inte biträda. I regel skall alltså bidrag till familj i flerfamiljshus kunna beviljas endast om lägenhetsytan inte överstiger 100 kvm. I fråga om en- och tvåfamiljshus skall liksom hittills har varit fallet en något större yta kunna godtagas, lämpligen 125 kvm. Familjer, vilka jämlikt nuvarande bestämmelser beviljats bidrag för lägenhet med en yta överstigande 125 kvm, anses dock även fortsättningsvis böra erhålla bidrag. Bostadsstyrelsen förutsättes vidare kunna medge undantag från de föreslagna reglerna om högsta lägenhetsyta, nämligen i fråga om stora familjer, som kan sägas ha behov av en särskilt stor bostad. Sådant undantag skall även kunna göras beträffande ombyggt hus. Vidare skall skälig hänsyn kunna tagas till det behov av större utrymme som kan föreligga i fråga om lantbrukets bostäder. Vad angår utrustningen förutsättes i allmänhet böra krävas att fastigheten skall vara utrustad med vatten och avlopp, centralvärme och tillfredsställande badmöjlighet. Beträffande såväl storlek som utrustning skall — såsom bostadsstyrelsen förordat — styrelsen när särskilda skäl föreligger kunna medge bidrag till lägenhet, som inte helt uppfyller de föreskrivna fordringarna. Det blir bostadsstyrelsens uppgift att tillse, att största möjliga enhetlighet i bidragsgivningen uppnås.

Vad härefter angår *bidragens belopp* har departementschefen kommit till den slutsatsen, att en viss höjning bör ske, i första hand med hänsyn till den hyreshöjning, som torde bli en oundviklig följd av förslagen rörande återbetalning av tidigare beviljade tilläggs lån. För familjer med två och flera barn och med inkomster inte överstigande förhållandevis höga streck anses en sådan bidragshöjning — samt utvidgningen av bidragsgivningen bakåt i tiden — i huvudsak kompensera denna hyreshöjning. Dessutom erinras om den nyssnämnda bottenförstärkningen för familjer med låga inkomster. Enligt departementschefens mening bör sålunda den socialt motiverade bidragsgivningen till hushåll med två eller flera barn ges en större vikt än hittills i förhållande till andra åtgärder i hyressänkande syfte.

Kravet på enkelhet och lättfattlighet motiverar ett enhetligare bidragssystem än det nu gällande. Bidraget per barn anses därför böra utgå med samma belopp för familjer i egnahem och i hyreshus och lämpligen fastställas till 150 kronor. Detta innebär en höjning med 20 kronor per barn för familjer i hyreshus, medan det för egnahemsfamiljernas del innebär

i en del fall höjning, i flertalet fall någon sänkning, dock med högst 25 kronor per barn.

Enligt departementschefen hade det varit önskvärt att även bränslebidraget kunnat göras enhetligt. Han har emellertid kommit till samma slutsats som bostadsutredningen såtillvida som han finner skäl föreligga, att den nuvarande indelningen av landet i tre zoner — med högre bidrag ju längre mot norr man bor — bibehålles. Med hänsyn härtill anses att bidraget alltjämt bör kallas bränslebidrag. Då förslaget till familjebostadsbidrag i en del fall innebär en sänkning för familjer i egnahem, anses emellertid, att bränslebidraget bör höjas för dessa familjer. Bränslebidraget förutsättes sålunda alltjämt vara högre för egnahem än för hyreslägenheter. En viss förenkling anses emellertid möjlig även i fråga om detta bidrag. För lägenheter i flerfamiljshus har hittills gällt en differentiering av bränslebidraget efter lägenhetens storlek. Det anses lämpligt att bränslebidraget blir lika stort för alla hyreslägenheter. Departementschefen har — med hänsyn även till önskemålen rörande bidragsbeloppens delbarhet — kommit fram till att bränslebidraget bör fastställas till följande belopp, nämligen för två- och flerfamiljshus i de tre zonerna 150, 180 och 210 kronor, för egnahem 240, 270 och 300 kronor per familj och år. I den mån likväl genom dessa förslag en liten minskning av det sammanlagda bidragsbeloppet uppkommer för enstaka familjer, anses denna inte sällan kompenserad genom att familjen blir berättigad till den bottenförstärkning som föreslagits i det föregående.

Innebörden av nuvarande ordning, bostadsutredningens förslag samt departementschefens förslag till bidrag angives i följande tablåer.

Nuvarande bidragsbelopp (kronor per år).

Hustyp, lägenhetsstorlek	Zon	Bränslebidrag	Bidrag per barn	Sammanlagt bidrag f. fam. med		
				2 barn	3 barn	4 barn
Hyreshus, 2 r. o. k.	I	125	130	385	515	645
	II	150		410	540	670
	III	175		435	565	695
Hyreshus, 3 el. fl. r. o. k.	I	175	130	435	565	695
	II	200		460	590	720
	III	225		485	615	745
Egnahem	I	175	130—175	435—525	565—700	695—875
	II	200		460—550	590—725	720—900
	III	225		485—575	615—750	745—925

Här liksom i det följande omfattar zon III Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, zon II Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län samt zon I övriga län.

Bostadsutredningens förslag.

Hustyp, lägenhetsstorlek	Zon	Fast bidrag	Bidrag per barn	Sammanlagt bidrag f. fam. med		
				2 barn	3 barn	4 barn
Hyreshus, 2 r. o. k.	I	136	128	392	520	648
	II	160		416	544	672
	III	184		440	568	696
Hyreshus, 3 el. fl. r. o. k.... Egnahem, 2 r. o. k.	I	136	152	440	592	744
	II	160		464	616	768
	III	184		488	640	792
Egnahem, 3 el. fl. r. o. k. ..	I	136	200	536	736	936
	II	160		560	760	960
	III	184		584	784	984

Departementschefens förslag.

Hustyp	Zon	Bränslebidrag	Bidrag per barn	Sammanlagt bidrag f. fam. med		
				2 barn	3 barn	4 barn
Hyreshus	I	150	150	450	600	750
	II	180		480	630	780
	III	210		510	660	810
Egnahem	I	240	150	540	690	840
	II	270		570	720	870
	III	300		600	750	900

Enligt vissa av bostadsstyrelsen uppställda regler beviljas inte bidrag till *högradigt trångbodda familjer*. Dessa regler förutsättes gälla även i fortsättningen.

De frågor som väckts av bostadsutredningen rörande *utbetalningen av bidragen* avses tas upp när frågan om ett kreditgarantisystem skall behandlas.

Liksom utredningen finner departementschefen det angeläget att ytterligare ett steg tas mot förenkling genom att *äldre familjebidrag* utbytes mot familjebostadsbidrag. Frågan gäller närmast familjer i egnahem. Ett utbyte anses lämpligen nu böra ske i fråga om alla de egnahem som har färdigställts efter år 1941. Någon prövning av bostadens storlek och utrustning förutsättes i dessa fall inte ske så länge den nuvarande mottagaren av familjebidrag bor kvar i lägenheten. I fall av framtida överlåtelse anses bidragsrätten böra prövas enligt de vid tidpunkten i fråga gällande reglerna för familjebostadsbidrag. Departementschefen räknar med att här-efter kvarstående familjebidrag skall bli fåtaliga och tämligen snart helt försvinna genom att bidragsrätten upphör på grund av barnens ålder eller bostadsanskaffningslånets likvidering.

Bostadsutredningens förslag att *trekronorsbidraget* skall slopas godtages. Detta bidrag har i stor utsträckning utgått till familjer, som åtnjuta familjebostadsbidrag. Den föreslagna bottenförstärkningen av familjebostadsbidraget anses därför utgöra en tillfredsställande ersättning för *trekronorsbidraget*.

Bostadsutredningen har föreslagit, att behovet av bidrag till bostadskostnaden för i första hand de grupper, som inte kan få familjebostadsbidrag, skall tillgodoses genom att ett helt nytt bidrag, ett *särskilt bostadsbidrag*, införes. Detta bidrag skulle försöksvis kunna utgå till hushåll, vilka på grund av särskilda omständigheter har speciella bostadsbehov, som de till följd av låg inkomstnivå inte kan tillgodose med egna resurser. Som exempel på sådana hushåll nämner utredningen ensamstående mödrar med ett barn, hushåll som på grund av medicinska indikationer har ett angeläget behov av en bättre bostad samt utsanerade hushåll. Vidare skulle särskilt bostadsbidrag kunna beviljas ettbarnsfamilj under förutsättning att hushållet har låg inkomst på grund av nedsatt förvärvsförmåga och att särskilt ömmande omständigheter är för handen. Bostadsutredningen torde avse att särskilt bostadsbidrag i undantagsfall skulle kunna kombineras med familjebostadsbidrag.

Som tidigare påpekats avstyrkte departementschefen förra året ett av bostadsutredningen framlagt förslag om familjebostadsbidrag till ensamstående mödrar med endast ett minderårigt barn. Frågan om bidrag till dessa hushåll samt till hushåll med tuberkulös medlem hade redan tidigare behandlats utan att något positivt beslut fattats.

I ett stort antal fall, då en persons förvärvsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller invaliditet eller till följd av förekomsten av små barn, försöker staten garantera vederbörande en skälig minimistandard genom olika slag av bidrag. Här pekas på invalidpensionerna och sjukbidragen inom folkpensioneringen, änkebidragen samt de särskilda barnbidragen och bidragsförskotten. Folkpensioner och änkebidrag kan kompletteras med bostadstillägg. För samtliga de nämnda förmånerna gäller, att förslag om betydande höjningar förelagts årets riksdag. En omläggning av bostadstilläggen inom folkpensioneringen, syftande till en effektivisering, har tidigare beslutats.

Behovet av goda bostäder för de grupper bostadsutredningen särskilt nämnt är obestridligt. Departementschefen anser emellertid, att bostadsbehovet i dessa fall inte kan skiljas från övriga försörjningsbehov. Vad dessa grupper behöver är samhällets hjälp till en dräglig försörjning. De nyssnämnda sociala bidragsformerna är avsedda att tillgodose detta behov. I viss utsträckning tas därvid hänsyn till individuella bostadsbehov genom i särskild ordning utgående bostadstillägg.

Ehuru departementschefen har full förståelse för de behjärtansvärda

ändamål det föreslagna särskilda bostadsbidraget skulle fylla, har han inte blivit övertygad om att de föreliggande hjälpbehoven bör täckas inom bostadspolitikens ram. De nyssnämnda bidragsformerna berör inte alla de av bostadsutredningen nämnda grupperna, som skulle komma i fråga för det särskilda bostadsbidraget, och i de enskilda fallen är de nämnda pensionerna och bidragen ofta otillräckliga. Detta anses emellertid vara ofrånkomligt, och otillräckligheten lär också i många enskilda fall präglade familjebostadsbidragen. De statliga åtgärderna kompletteras numera i ökad utsträckning på kommunal väg sedan kommunerna fått vidgade möjligheter att förbättra enskilda inbyggares bostadsförhållanden, vilka åtgärder icke behöver få karaktär av fattigvård. Det är departementschefens förhoppning, att kommunerna skall visa sig villiga att även beakta de särskilda behov, som nu ifrågavarande grupper representerar.

Av främst dessa skäl kan han inte biträda bostadsutredningens förslag i denna del.

De i det föregående förordade ändringarna av gällande bidragsbestämmelser kan med hänsyn till de nödvändiga förberedelser som ankommer på de bidragsbeviljande organen — bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen i städer och köpingar — icke börja tillämpas förrän tidigast den 1 oktober 1953. De nya bestämmelserna föreslås därför träda i kraft nämnda dag.

Vad slutligen angår de i en särskild departementspromemoria föreslagna bestämmelserna rörande *utbetalning till städer och köpingar av medel för bestridande av kostnaderna för familjebostads- och bränslebidrag* erinras om att dessa syftar till att åstadkomma en tillfredsställande statlig kontroll beträffande den bidragsgivning, som handhaves av städer och köpingar, utan att fördenskull kontrollapparaten blir alltför vidlyftig och kostnadskrävande. Det föreslås sålunda att bostadsstyrelsen skall efter en till omfattningen starkt begränsad kontroll utanordna medel till täckande av städernas och köpingarnas utbetalningar av bidrag. Styrelsen skall därvid äga avräkna vad styrelsen tidigare utanordnat till samma kommun för täckande av bidrag, vilket sedermera befunnits ha utbetalats felaktigt. Förslaget innebär vidare, att styrelsen skall äga utgiva förskott å bidragsmedlen.

I likhet med remissorganen, som i huvudsak har tillstyrkt de föreslagna bestämmelserna, finner departementschefen det lämpligt, att utbetalningarna grundas på en begränsad kontroll samt att det föreslagna avräkningsförfarandet och systemet med förskottsutbetalningar genomföres.

Statskontoret och sakrevisionen har aktualiserat frågan om en överflyttning av utbetalningen och kontrollen till länsbostadsnämnderna. Denna fråga anses emellertid böra prövas först i samband med ett övervägande av vissa andra organisatoriska frågor, bl. a. spörsmålet om decentralisering

av bidragsärenden avseende flerfamiljshus i landskommunerna. Utbetalningen av bidragsmedel och kontrollen av städernas och köpingarnas bidragsgivning förutsättes därför, såsom föreslagits i promemorian, tills vidare böra ankomma på bostadsstyrelsen.

Statskontoret och sakrevisionen har vidare föreslagit en närmare precisering av de bidragsbestämmelser, som nu förutsätter en diskretionär prövning. Härigenom skulle otvivelaktigt såväl de beslutande som de kontrollerande organens prövning underlättas. Att helt undvara en dylik prövning anses dock icke vara möjligt. På åtskilliga punkter skulle en precisering av bestämmelserna medföra att de undantagsfall, där ett visst allmänt villkor inte är uppfyllt men det dock av olika skäl kan vara befogat att bidrag beviljas, utestängdes från rätten till bidrag. Departementschefen kan därför icke förorda att bestämmelserna preciseras på föreslaget sätt men förutsätter att, i den mån erfarenheten ger vid handen att en undantagsbestämmelse utan nämnvärd olägenhet kan slopas, bostadsstyrelsen tar de initiativ, som krävs för att en förenkling skall komma till stånd.

BIDRAG TILL PENSIONÄRSHEM OCH PENSIONÄRS- LÄGENHETER.

Med hänsyn till att 1952 års åldringsvårdsutredning har till uppgift att utreda vissa spörsmål rörande åldringsvården har bostadsutredningen inte företagit någon allmän omprövning av bidragen till pensionärshem eller till pensionärsbostäder i hus som förvaltas av kommun eller allmännyttigt företag. Bostadsutredningen har dock förordat att redan nu en mindre jämkning företages i gällande maximihyror.

Det anses kunna ifrågasättas, huruvida behov längre föreligger att för statsbidrag till pensionärsbostäder uppställa villkor beträffande hyrorna. Kommunerna beslutar om storleken av de bostadstillägg inom folkpensioneringen som skall utgå fr. o. m. år 1954. Härav följer att det blir kommunerna som avgör, hur pensionärernas bostadskostnader skall täckas. Under sådana förhållanden anses det också böra ankomma på kommunerna att bestämma hyrorna i pensionärshem och pensionärslägenheter. Innebörden härav är att kommunerna själva inom ramen av självkostnaderna för dessa bostäder får avgöra, vilka hyror som skall gälla. Departementschefen förutsätter, att kommunerna vid fastställande av hyrorna skall taga all rimlig hänsyn till pensionärernas oftast mycket begränsade hyresbetalningsförmåga och att hyrorna i varje fall inte kommer att överstiga de bostadstillägg, som utgår till pensionärerna. Bestämmelserna angående maximihyror för pensionärsbostäder anses alltså böra upphävas fr. o. m. den 1 januari 1954, då de nya reglerna om kommunala bostadstillägg inom folkpensioneringen träder i kraft.

SÄRSKILDA FRÅGOR.**Räntegaranti beträffande vissa äldre lån.**

Frågan om räntegarantins fortbestånd och former anses böra upptagas till övervägande först sedan pågående utredning om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsbyggandets område slutförts. I avvaktan härpå anses det lämpligt att räntegarantin i förekommande fall förlänges till utgången av budgetåret 1953/54. Departementschefen föreslår sålunda att dylik förlängning skall medgivas såväl beträffande de lån, för vilka den ifrågavarande tioårsperioden utgår under nästa budgetår, som beträffande de lån, vilka erhållit förlängd räntegaranti under innevarande budgetår.

Belåning av s. k. kategorihus.

Frågan om tertiärlån och tilläggsån till vad som benämns kategorihus har upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. Särskilt har uppmärksamats att enskilda företag, i första hand industriföretag, uppfört bostadshus avsedda för vid företaget anställda, varvid föreskrivits att hyresrätten går förlorad, om hyresgästen slutar sin anställning vid företaget. Syftet med denna anordning har varit att tillförsäkra företaget arbetskraft.

Att rätten att kvarbo i en lägenhet göres beroende av att hyresgästen kvarbliver vid en viss anställning har ej sällan skapat betydande irritation. Som allmän regel anses böra gälla, att statliga lån ej beviljas till bostäder, vilka förbehålls anställda vid visst företag. Liksom hittills anses dock i undantagsfall lån böra kunna ifrågakomma till dylika bostäder. De särskilda förhållanden på arbetsmarknaden, som tidigare motiverade att i åtskilliga fall statliga lån beviljades industriföretag, vilka uppförde bostäder avsedda för resp. företags anställda, föreligger knappast längre. Departementschefen förutsätter därför att de lånebeviljande organen iakttaga försiktighet, då fråga uppkommer om att lämna lån till dylika bostäder.

Regeln att s. k. kategorihus så vitt möjligt bör undvikas är emellertid endast tillämplig beträffande familjebostäder. Ensamståendes samt pensionärers bostadsfråga kan ofta med fördel lösas genom att kategorihus uppförs. Staten stödjer också i särskild ordning uppförande av pensionärshem samt studentbostadshus. Något allmänt hinder anses därför icke böra resas mot att tertiärlån och tilläggsån beviljas för hus, som är avsedda för ensamstående eller pensionärer. Departementschefen delar alltså icke den restriktiva inställning i denna lånefråga, som bostadsutredningen och bostadsstyrelsen har givit uttryck för. Förutsättningen för att statliga lån skall kunna utgå till bostäder, varom här kan bli fråga, anses

emellertid böra vara, att det kan visas att de kommer att täcka ett varaktigt behov på orten. Med denna inskränkning förordas att statliga lån på sedvanliga villkor skall kunna utgå till s. k. kategorihus som är avsedda för ensamstående eller pensionärer.

Förvärv av statligt belånade fastigheter.

De i 1946 och 1948 års tertiärlåneförfattningar intagna bestämmelserna att tertiärlån må beviljas kommun eller allmännyttigt företag för *förvärv av flerfamiljshus* grundar sig på ett av föredragande departementschefen i propositionen nr 279/1946 gjort uttalande, vari såsom en övergångsbestämmelse, avsedd att tillämpas under några år framåt, förordades, att allmännyttiga företag skulle kunna erhålla tertiärlån för inköp av färdigställda, tidigare tertiärbelånade flerfamiljshus. Departementschefen förutsatte härvid dels att tertiärlån för husens uppförande beviljats efter den 1 juli 1946, dels att byggnaden i fråga om planlösning, utförande och kostnader vore föredömlig.

I likhet med bostadsutredningen anser departementschefen att de nuvarande möjligheterna att bevilja tertiärlån för förvärv av flerfamiljshus bör bibehållas tills vidare. Någon allmän utvidgning av beviljandet av tertiärlån för förvärv av flerfamiljshus anses icke böra komma i fråga. Denna låneform förutsattes alltså endast böra användas undantagsvis dels — i den mån godtagbara skäl därtill föreligger — vid allmännyttigt företags förvärv av föredömliga fastigheter och endast såvitt förvärvet sker omedelbart efter det fastigheten har färdigställts, dels i sådana särskilda fall, där påtagliga risker för förluster å beviljat statslån uppkommer. Beträffande dessa senare fall anses Kungl. Maj:t böra äga att efter förslag av bostadsstyrelsen vidtaga de jämkningar i fråga om eljest gällande lånevillkor, som må erfordras för att förluster å statslånet skall kunna undvikas eller reduceras. Åtgärder av nu föreslagen art och i angivet syfte föreslås jämväl få vidtagas i sådana fall, där överlåtelse av fastigheten icke sker.

Förslaget att även kooperativt företag skall kunna erhålla lån vid inköp av flerfamiljshus kan departementschefen inte biträda.

Styrelsens förslag i fråga om *förvärv av egnahem, för vilka bostadsanskaffningslån beviljats*, kan han däremot i stort sett biträda. Enär bostadsanskaffningslånet täcker hela den godkända produktionskostnaden intill 81 eller 90 %, anses dock amortering tills vidare inte böra krävas å så stor del av lånet, som kan beräknas motsvara sedvanligt bottenlån. Vidare anses, att styrelsen bör förbehålla sig rätt att uppsäga lånet eller vidtaga ändringar i lånevillkoren. Överlåtelse av bostadsanskaffningslån på de nu förordade villkoren anses böra ske endast i de fall, där förlust å lånet eljest sannolikt skulle uppkomma. I övriga fall av överlåtelse till familj, som icke är mindre bemedlad och barnrik, bör lånet återkrävas.

Besvärsrätten.

Bostadsstyrelsens beslut i vissa ärenden angående lån och bidrag för bostadsförsörjningsändamål kan utan inskränkning överklagas hos Kungl. Maj:t, medan rätten att anföra besvär över styrelsens beslut i andra låne- och bidragsärenden är begränsad på olika sätt, allt beroende på vilken författning som är tillämplig på ärendet.

Det anses icke vara tillfredsställande att besvärshöjningarna är så olika utformade inom ett och samma verksamhetsområde. Enhetliga bestämmelser torde böra meddelas angående rätten att anföra besvär över bostadsstyrelsens beslut i hithörande frågor. Då någon begränsning av klagorätten icke anses böra komma i fråga beträffande de ärenden, där denna rätt nu är oinskränkt, finner departementschefen det lämpligt att besvärshöjningarna fr. o. m. den 1 juli 1953 givas det innehåll, att besvär över bostadsstyrelsens beslut skall kunna anföras hos Kungl. Maj:t i samtliga låne- och bidragsärenden.

MEDELSBEHOVET FÖR LÅNE- OCH BIDRAGSVERKSAMHETEN UNDER BUDGETÅRET 1953/54.

Anslaget till *kapitalmedelsförluster och räntecostgifter* anses böra upptagas med det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet, 10 000 000 kr.

Medelsbehovet för *hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* har av bostadsstyrelsen under förutsättning av oförändrade bidragsgrunder beräknats till 61 000 000 kr. Om riksdagen bifaller de av departementschefen förordade ändringarna i bidragsgrunderna fr. o. m. den 1 oktober 1953, beräknas utgifterna under nästa budgetår komma att öka med uppskattningsvis följande belopp, nämligen vid utvidgning av bidragsgivningen till att omfatta familjer i lägenheter färdigställda tidigast den 1 januari 1942 5 000 000 kr., vid införande av förstärkt familjebostadsbidrag 3 000 000 kr., vid jämkning av familjebostadsbidragens och bränslebidragens belopp 4 000 000 kr. och vid utbyte av familjebidrag mot familjebostadsbidrag till familjer i egna hem 2 000 000 kr. eller sålunda tillhoppa 14 000 000 kr. Denna ökning motsvarar för ett helt år ca 18 000 000 kr. Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknas till (61 000 000 + 14 000 000) 75 000 000 kr. Då vidare föreslagits att tre kronorsbidraget skall slopas fr. o. m. den 1 oktober 1953, anses det icke vara motiverat att för framtiden bibehålla anslaget till *särskilda bostadsrabatter*, från vilket i så fall skulle utbetalas endast pensionärsbostadsbidrag. Sistnämnda bidrag föreslås i fortsättningen skola bestridas från samma anslag som familjebostadsbidragen. Anslaget till hyresrabatter för mindre bemedlade barnrika familjer

anses fr. o. m. nästa budgetår lämpligen böra benämnas anslaget till *bostadsrabatter*. Utbetalningarna av pensionärsbostadsbidrag är icke av den storleksordningen att de bör föranleda någon höjning av det för övriga utgifter under anslaget beräknade anslagsbeloppet, 75 000 000 kr. Bostadsstyrelsen har beräknat att det vid innevarande budgetårs utgång kommer att finnas ett outnyttjat belopp av 1 080 000 kr. å anslaget till särskilda bostadsrabatter. Ytterligare medelsanvisning för bestridande av utgifterna för trekronorsbidrag intill den 1 oktober 1953 torde därför icke erfordras.

Beträffande anslaget till *bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* har bostadsstyrelsen förordat, att det i statsverkspropositionen preliminärt upptagna beloppet 20 000 000 kr. höjes till 25 000 000 kr. Då departementschefen finner det angeläget att bostadsförbättringsverksamheten uppehålls i avsedd omfattning tillstyrkes styrelsens förslag. Eftersom utgifterna under detta anslag huvudsakligen avser förbättringsarbeten å en- och tvåfamiljshus samt denna förbättringsverksamhet numera inte är begränsad till fastigheter på landsbygden anses anslagets benämning lämpligen böra ändras till *bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet*. I detta sammanhang erinras om att i propositionen nr 128/1952 förutskickades, att en omläggning av det statliga stödet till fiskarbostäder m. m. skulle företagas fr. o. m. den 1 juli 1953. Departementschefen framhöll härvid att det icke syntes fullt klarlagt, hur en omläggning av verksamheten lämpligen borde verkställas. I avvaktan på en slutlig prövning av frågan borde därför länsbostadsnämnderna handha bidragsgivningen jämväl under budgetåret 1952/53. Vad sålunda anförts godkändes av riksdagen. Vissa ytterligare utredningar rörande med en omläggning av verksamheten sammanhängande frågor har visat sig erforderliga. Efter samråd med statsrådet Hjalmar Nilson förordar departementschefen fördenskull, att ifrågakarande bidragsgivning skall fortgå på oförändrade villkor även under budgetåret 1953/54 och att utgifterna för bidragsverksamheten skall täckas från anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet.

Bostadsstyrelsens förslag att till *bidrag till inrättande av pensionärshem* för nästa budgetår skall anvisas det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet av 12 000 000 kr. godtages.

Till *bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* anses det vara tillräckligt att för nästa budgetår beräkna ett belopp av 50 000 kr. för detta ändamål.

Vid sin beräkning av anslaget till *länefonden för bostadsbyggande* har bostadsstyrelsen utgått från att förskott å tertiärlån skulle såväl under återstoden av innevarande som under nästa budgetår komma att utlämnas i ungefär samma omfattning som under den senaste tiden. Styrelsen anses även efter utgången av innevarande budgetår tills vidare äga möjlighet att liksom hittills i särskilda fall utgiva förskott å tertiärlån och

tilläggsån. Departementschefen förutsätter emellertid att förskottsutbetalningarna successivt skall kunna reduceras till sin omfattning. På grund härav anses någon ytterligare medelsanvisning för innevarande budgetår inte erfordras samt behovet av medel för förskott under nästa budgetår kunna beräknas till något lägre belopp än styrelsen föreslagit. Under anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har styrelsen räknat med att förskott å sådana lån under nästa budgetår skulle komma att utbetalas med 130 000 000 kr. Dessa förskott är liksom förskott å tertiärlån räntebärande och de synes därför inte böra belasta tilläggslåneanslaget, vilket i sin helhet avskrivs i riksstaten. Departementschefen föreslår därför att samtliga förskott skall redovisas under anslaget till lånefonden för bostadsbyggande. Med utgångspunkt från bostadsstyrelsens beräkningar skulle därvid detta anslag för nästa budgetår behöva upptagas till (475 000 000 + 130 000 000) 605 000 000 kr. Med hänsyn till vad anförts rörande omfattningen av förskottsutbetalningarna anses det för dessa utbetalningar beräknade beloppet kunna minskas med 65 000 000 kr. och anslaget för nästa budgetår sålunda upptagas med (605 000 000 — 65 000 000) 540 000 000 kr.

Bostadsstyrelsen beräknar att genom preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, kommer att disponeras 430 000 000 kr. under budgetåret 1953/54. Förslaget i det föregående att tilläggslånen till nya hus skall reduceras medför ett ökat behov av tertiärlån. Beloppet beräknas i anledning härav till 480 000 000 kr.

I fråga om anslaget till *lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* har bostadsstyrelsen föreslagit, att det i statsverkspropositionen preliminärt upptagna oförändrade beloppet av 4 000 000 kr. skall uppräknas till 6 000 000 kr. I anledning härav erinras att denna låneverksamhet påbörjats först under innevarande budgetår och att några närmare erfarenheter av verksamheten ännu icke har kunnat erhållas. Innan erfarenheter har vunnits, anses anslaget icke böra höjas. Departementschefen föreslår därför att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

För *tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* har i statsverkspropositionen preliminärt beräknats ett anslag av 135 000 000 kr. Enligt bostadsstyrelsens beräkningar skulle anslagsbehovet för nästa budgetår uppgå till 200 000 000 kr., därav 130 000 000 kr. för utbetalande av förskott å tilläggsån. I det föregående har förordats att dessa förskott under nästa budgetår skall bestridas från lånefonden för bostadsbyggande. I enlighet härmed beräknas anslaget för budgetåret 1953/54 till (200 000 000 — 130 000 000) 70 000 000 kr. Styrelsen har beräknat, att under budgetåret 1953/54 genom preliminära lånebeslut skall komma att disponeras ett belopp av 240 000 000 kr. Förslaget om en minskning av tilläggslånen motiverar en nedräkning av beloppet med 50 000 000 kr. till 190 000 000 kr.

I överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag föreslås anslaget till *lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder*, med hänsyn till å anslaget förefintlig reservation, för nästa budgetår böra upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kr.

Bostadsstyrelsens förslag att till *lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1953/54 skall anvisas ett oförändrat anslag av 2 000 000 kr., vilket överensstämmer med det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet, godtages.

Riksdagen har medgivit, att av det senast för budgetåret 1947/48 under fonden för låneunderstöd anvisade investeringsanslaget till *tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* ett belopp av högst 4 000 000 kr. må disponeras under innevarande budgetår. Det kan beräknas, att behov av utbetalningar från detta anslag kommer att föreligga även under nästa budgetår samt att nämnda belopp å 4 000 000 kr. skall vara tillräckligt för utbetalningarna under både innevarande och nästa budgetår. Övriga tidigare reserverade medel å detta anslag har numera reglerats såsom besparing över titeln låneomedel. Departementschefen föreslår därför, att å anslaget vid utgången av innevarande budgetår befintlig reservation får disponeras jämväl under nästa budgetår.

Slutligen begäres i detta sammanhang riksdagens medgivande till att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställas till oförändrat 3,25 %.

MOTIONERNA.

I de likalydande motionerna I: 120 (av herr Lundgren) och II: 180 (av herr Cassel) har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag å 4 000 000 kronor till lånefond för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien och i stället genom ändring av bestämmelserna för industrilånefonden möjliggöra maskinanskaffning för byggnadsindustrien på i motionen angivna amorterings- och räntevillkor.

I de likalydande motionerna I: 121 (av herrar Norling och Helmer Persson) och II: 313 (av herr Johansson i Stockholm m. fl.) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att en nybyggnad av 60 000 bostadslägenheter måtte bli ett minimiprogram för det fortsatta bostadsbyggandet.

I de likalydande motionerna I: 412 (av herr Einar Eriksson m. fl.) och II: 529 (av fru Wallin m. fl.) har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 138 måtte besluta sådan ändring av förslaget till bostadsrabatter att bostadsrabatt även må tillkomma de ensamstående mödrarna med ett barn i enlighet med de grunder, som föreslagits

i motionerna, samt att riksdagen måtte till Bostadsrabatter bevilja ett förslagsanslag av 75 400 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 413 (av herr Ohlon) och II: 523 (av herr Ohlin m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta,

1. att subventioner till nyproduktion av bostäder senast fr. o. m. den 1 januari 1954 eller fr. o. m. det tidigare datum Kungl. Maj:t äger bestämma skall utgå i form av löpande bidrag i stället för tilläggs lån,

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om särskilda direktiv till bostadsstyrelsen att underlätta nybebyggelse inom mera centralt belägna tätortsområden och främja saneringssträvandena,

3. att enskilda bostadsbyggnadsföretag må medges tertiärlån upp till 90 % av det för fastigheterna godkända avkastningsvärdet,

4. att den extra amorteringsskyldigheten för enskilda bostadsbyggnadsföretag omedelbart skall avvecklas,

5. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1954 års riksdag till omläggning av lånevillkoren i övrigt för olika företagsformer i syfte att uppnå mer likvärdiga konkurrensvillkor och enligt i motionen angivna riktlinjer.

I de likalydande motionerna I: 414 (av herr Wehtje) och II: 528 (av herr Edström) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att nya direktiv beträffande den statliga långivningen till flerfamiljshus, som förbehålls anställda vid visst industriföretag, icke för närvarande skall lämnas de lånebeviljande organen och att det alltså liksom hittills skall överlåtas åt de lånebeviljande organen att pröva låneansökningarna från industriföretag i varje enskilt fall och att, där bostadspolitiska synpunkter talar härför, även i fortsättningen bevilja dylika lån.

I de likalydande motionerna I: 415 (av herr Norling m. fl.) och II: 526 (av herr Johansson i Stockholm m. fl.) har hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 138 måtte besluta,

att tilläggs lån för bostadsbyggande för budgetåret 1953/54 utgår enligt nu gällande bestämmelser,

att avslå Kungl. Maj:ts förslag om återbetalning av tilläggs lån enligt 1946 och 1948 års kungörelser,

att denna fråga får vila till dess lånen utlöper,

att familjebostadsbidragen omprövas och deras realvärde återställs,

att bestämmelserna om familjebostadsbidrag och bränslebidrag utvidgas att även omfatta ensamma mödrar med ett barn, enligt grunder som i motionen angivits,

att bestämmelserna om särskilda bostadsbidrag utvidgas att omfatta ensamma mödrar med ett barn enligt grunder som i motionen angivits,

att maximihyror för folkpensionärer fastställs i lag enligt nu gällande bestämmelser och grunder, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att tillägglåneverksamheten utvidgas, tillägglånen höjes och hushållsbränslet subventioneras i sådan utsträckning att hyreskostnaderna kan hållas vid 1939 års hyresnivå i nybyggda fastigheter och att Kungl. Maj:t skyndsamt framlägger sådant förslag till riksdagen.

I de likalydande motionerna I: 416 (av herr Ewerlöf m. fl.) och II: 530 (av herr Hjalmarson m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta,

I. a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snabb översyn av de byggnadstekniska författningarna och föreskrifterna i syfte att avlägsna förefintliga hinder för en effektiv bostadsproduktion,

b) att de provisoriska tillägglånen (kungörelse nr 756/1951) sänkes till ett kapitalbelopp motsvarande 2 kronor per m² lägenhetsyta,

c) att de ortsdifferentierade tillägglånen (kungörelse nr 587/1948) icke längre skall utgå,

d) att tillägglånen enligt 1942, 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser skall uppsägas till förräntning och amortering,

e) att räntesatsen å tertiärlån skall utgöra 3,5 % och att räntegaranti å primärlån skall grundas på en räntesats av 3,5 i stället för nu gällande 3 %,

f) att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas annat än där bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten,

g) att — i syfte att åstadkomma konkurrens på lika villkor — tertiärlån skall beviljas upp till 90 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-teckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformen, upp till 100 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 95 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, dock att kooperativt företag under en övergångstid av tre år skall utan borgen få låna upp till 95 %,

h) att den av departementschefen föreslagna bottenförstärkningen av familjebostadsbidraget å 210 kronor ytterligare skall förstärkas med 50 kronor för varje barn utöver 2, dock för högst 5 barn utöver 2,

i) att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret,

j) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att familjebidragen skall omläggas till familjebostadsbidrag, samt

k) att avslå Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag på 4 miljoner kronor till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;

II. att medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1953/54, bestämmas till 3,25 %;

III. att medgiva, att under budgetåret 1953/54

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 100 000 000 kronor;

IV. att medgiva, att vid utgången av innevarande budgetår befintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 under fonden för låneunderstöd anvisade investeringsanslaget till tertiärlån för viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras under budgetåret 1953/54;

V. att för budgetåret 1953/54 anvisa

a) å driftbudgeten under femte huvudtiteln

1) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor;

2) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 80 000 000 kronor;

3) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor;

4) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor;

5) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 50 000 kronor;

b) å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 540 000 000 kronor;

c) å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor;

2) till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 100 kronor;

3) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

I motionen I: 411 (av herr Snygg m. fl.) har hemställts, att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 138 måtte besluta, att den till egnahemslånet knutna kapitalsubventionen för ny- och ombyggnad av tvåfamiljshus, där båda lägenheterna med hänsyn till storleken uppfyller minimikraven för egnahemslån till enfamiljshus, skall kunna beviljas med högst 12 000 kronor.

I motionen II: 303 (av herr Ståhl) har föreslagits, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en snabbutredning i syfte att efter samråd med statliga organ och kommunala myndigheter framlägga förslag till olika tänkbara åtgärder för att snarast möjligt lindra bostadsbristen.

I motionen II: 305 (av herrar Andersson i Brämhult och Larsson i

Luttra) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en översyn av nu gällande direktiv för den statliga långivningen för bostadsbyggande på landsbygden i enlighet med de i motionen anförda synpunkterna.

I motionen II: 525 (av herrar Wedén och Dahlén) har föreslagits riksdagen

1. att med avslag på Kungl. Maj:ts förslag i vissa delar beträffande bostadsrabatternas utformning under budgetåret 1953/54 antaga den av 1951 års bostadsutredning för vanliga och förhöjda familjebostadsbidrag förordade delningen, jämte det i motionen angivna inom bostadsutredningen reservationsvis framförda förslaget om en bättre lösning av det s. k. tröskelproblemet i vad detta förslag avser förhöjda bidrag.

2. att alternativt, därest ovannämnda förslag icke kan av riksdagen bifallas, anhålla att Kungl. Maj:t ville hänvisa Kungl. Maj:ts och bostadsutredningens förslag med till det senare hörande reservationer till ny snabbutredning under medverkan av sakkunniga från socialdepartementet, bostadsstyrelsen, stads- och landskommuner samt riksdagen och med uppdrag att snarast framlägga förslag till bostadsrabatternas aktuella utformning.

3. att hos Kungl. Maj:t anhålla att ovannämnda utredning även får i uppdrag att senare avlämna förslag till en samordning på längre sikt av de olika åtgärderna för samhällets stöd till barnfamiljerna, varvid särskilt angelägenheten av en förenkling av bostadsrabattsystemet och frågan om bostadsrabatternas eventuella anknytning till de allmänna barnbidragen bör beaktas med utgångspunkt från i motionen anförda synpunkter.

4. att avslå Kungl. Maj:ts förslag om viss överföring av familjebidrag till familjebostadsbidrag.

I motionen II: 527 (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) har hemställts, att riksdagen måtte besluta,

1. att vid övergången till den lägre provisoriska subventionen företag som redan erhållit preliminära beslut enligt nu gällande bestämmelser icke skall behöva vidkännas någon minskning av subventionen även om de icke hinner färdigställas före utgången av år 1953.

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla, att beslut om återkrav och förräntning i viss utsträckning av äldre tillägglån icke må medföra försämring av driftekonomin i berörda fastigheter.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 120, I: 121, I: 412, II: 523, I: 414, I: 415, II: 530, I: 411, II: 303, II: 305, II: 525 och II: 527.

UTSKOTTET.

Allmänna grunder för bostadspolitiken. Departementschefen anser, att ett första steg bör tagas för avveckling av tilläggslånen till flerfamiljshus. Det s. k. provisoriska tilläggslånet, motsvarande ett bidrag av 4 kronor per kvm lägenhetsyta, skall reduceras. De ortsdifferentierade tilläggslånen skall däremot bibehållas. Enligt departementschefens mening bör vidare tilläggslånen i varje fall icke f. n. ersättas med det av 1951 års bostadsutredning föreslagna löpande bidraget.

I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att de ortsdifferentierade tilläggslånen icke längre skall utgå. I motionerna I: 415 och II: 526 förordas, att tilläggslåneverksamheten utvidgas, tilläggslånen höjes och hushållsbränslet subventioneras i sådan utsträckning, att hyreskostnaderna kan hållas vid 1939 års hyresnivå i nybyggda fastigheter och att Kungl. Maj:t skyndsamt framlägger sådant förslag till riksdagen. I motionerna I: 413 och II: 523 hemställs, att subventioner till nyproduktionen av bostäder skall senast den 1 januari 1954 eller fr. o. m. den tidigare tidpunkt Kungl. Maj:t äger bestämma utgå i form av löpande bidrag i stället för tilläggslån.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att en successiv reduktion av tilläggslånen såvitt möjligt bör åvägbringas. En sänkning av byggnadskostnaderna till följd av sjunkande prisnivå eller rationaliserad produktion möjliggör en allmän reduktion av tilläggslånen vid i stort sett oförändrade hyror. Om byggnadskostnaderna sjunker, framstår därför en minskning av det provisoriska tilläggslånet som motiverad. Utskottet godtagger sålunda Kungl. Maj:ts förslag, att en minskning av tilläggslånen till flerfamiljshus i första hand skall avse det provisoriska lånet.

Förslaget i motionerna I: 416 och II: 530 att de ortsdifferentierade tilläggslånen skall slopas utgör en av flera punkter i ett i dessa motioner framlagt program för avveckling av de generella subventionerna. Utskottet kommer i det följande att närmare behandla motionärernas olika förslag i berörda fråga men vill i detta sammanhang anföra några allmänna synpunkter i anledning av ifrågavarande program för avveckling av de generella subventionerna.

I motionerna förordas sålunda utöver vad förut nämnts dels att det provisoriska tilläggslånet skall minskas till hälften, dels att räntan å tertiärlån liksom den av staten garanterade räntan å primärlån skall höjas. Vid oförändrade produktionskostnader skulle ett godtagande av motionärernas förslag om minskning av tilläggslånen medföra en ökning av kapitalkostnaderna för härefter byggda hus med lägst 2 kronor och högst 3 kronor och 60 öre per kvm lägenhetsyta. Förslaget om räntehöjning kan beräknas föranleda en ökning av kapitalkostnaderna med i runt tal 2 kro-

nor och 50 öre per kvm. Den sammanlagda ökningen av de årliga kapitalkostnaderna torde sålunda under antagande av oförändrade produktionskostnader kunna beräknas bli lägst 4 kronor och 50 öre och högst 6 kronor och 10 öre per kvm.

Även om det med fog kan antagas, att produktionskostnaderna under den närmaste tiden kommer att vara något lägre än i mitten av 1952, då ett toppläge uppnåddes, finner utskottet det sannolikt att ett genomförande av motionärernas ifrågavarande förslag skulle medföra en ökning av hyrorna i härefter byggda hus, vilken i flertalet fall skulle ligga mellan 4 och 6 kronor per kvm lägenhetsyta. För en tvårumslägenhet om 60 kvm skulle årshyran ökas med i runt tal 300 kronor, vilket motsvarar en hyresökning av 15 à 20 %. Om en dylik ökning av hyrorna i nybyggda hus genomfördes, skulle jämväl en avsevärd höjning av hyrorna i det befintliga bostadsbeståndet bli erforderlig.

Endast för den händelse en mera avsevärd sänkning av byggnadskostnaderna kommer till stånd inom en nära framtid, kan vid godtagande av det i motionerna I: 416 och II: 530 framlagda programmet för avveckling av de generella subventionerna hyreshöjningen få en mera begränsad omfattning. Den framtida utvecklingen av byggnadskostnaderna är emellertid oviss. De aktuella utvecklingstendenserna pekar närmast mot en successiv men till sin omfattning begränsad kostnadssänkning. Utskottet, som anser att målet för bostadspolitiken bör vara att förhindra en plötslig, betydande höjning av hyresnivån utöver vad som kan motiveras av öknningar i fastigheternas omkostnader, kan därför icke godtaga det i förevarande motioner framlagda programmet för nedskärning av bostadssubventionerna.

Vad angår förslaget i motionerna I: 413 och II: 523 att tillägsslånen skall ersättas med löpande årliga bidrag, finner utskottet icke skäl f. n. föreligga att genomföra en dylik omläggning av subventionerna till nya flerfamiljshus. En dylik omläggning skulle aktualisera olika lånefrågor. Utskottet vill erinra om att 1951 års bostadsutredning till sitt förslag om ett löpande bidrag har knutit ett förslag om amorteringsfrihet för viss del av tertiärlånet. Kommunernas åtaganden berörs jämväl av förslaget om ett löpande bidrag. Den pågående utredningen om ett kreditgarantisystem på bostadsområdet kan aktualisera frågan om formen för statens subventioner till flerfamiljshusproduktionen ur delvis nya synpunkter. Starka skäl talar sålunda för att frågan om införande av ett löpande bidrag i varje fall ej aktualiseras förrän resultatet av nämnda utredning om ett kreditgarantisystem föreligger.

Utskottets ståndpunkt i det föregående innebär, att utskottet icke kan tillstyrka förutnämnda yrkanden i motionerna I: 416 och II: 530, I: 415 och II: 526 samt I: 413 och II: 523.

I motionerna I: 413 och II: 523 anhålles om särskilda direktiv till bostadsstyrelsen att underlätta nybebyggelse inom mera centralt belägna tätortsområden och främja saneringssträvandena.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att en utvidgning av nybebyggelsen inom centralt belägna tätortsområden är önskvärd. En mera omfattande rivning av äldre bostadshus torde dock med hänsyn till den otillräckliga tillgången på lägenheter icke nu vara aktuell. För sanering, varom här blir fråga, kan åtgärder från det allmännas sida bliva av betydelse. Vad särskilt angår statens finansiella stöd till nyproduktionen av bostäder har, enligt vad utskottet erfarit, bostadsstyrelsen vid upprepade tillfällen givit tillkänna en klart positiv ståndpunkt till sanering av centralt belägna tätortsområden. F. n. pågår inom bostadsstyrelsen en utredning rörande förutsättningarna för en utvidgad saneringsverksamhet. Utredningen beräknas bli slutförd instundande höst. I anledning av motioner i ämnet till förra årets riksdag framhöll statsutskottet (utlåtande nr 144), att denna utredning borde fullföljas utan onödigt dröjsmål och att sådana regler för saneringsverksamheten snarast borde fastställas, som erfordrades för en ur samhälleliga synpunkter lämplig successiv ny- och ombyggnad av centrala stadspartier. Enligt vad utskottet inhämtat tillämpar bostadsstyrelsen vid bedömning av tomtkostnaderna för saneringsföretag inom centrala områden sådana regler, att av tomtens förmånliga läge betingat relativt högt tomtpris ej utgör hinder för beviljande av statslån till företaget. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t ägnar saneringsfrågan särskild uppmärksamhet, finner sålunda att ifrågavarande yrkande i motionerna I: 413 och II: 523 icke i nuvarande läge bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 416 och II: 530 anhålles om en snabb översyn av de byggnadstekniska författningarna och föreskrifterna i syfte att avlägsna förefintliga hinder för en effektiv bostadsproduktion.

Utskottet anser det önskvärt, att allt göres för att effektivisera bostadsproduktionen. Av betydelse är bl. a. att utfärdade byggnadsbestämmelser icke blir ett hinder härför. En huvudpart av bestämmelserna har tillkommit för att garantera en god standard i fråga om samhällen och bostäder. Införandet av sagda bestämmelser har föregåtts av noggranna utredningar och överväganden. En ständigt aktuell fråga är, huruvida icke tillämpningen av de olika byggnadsbestämmelserna kunde förenklas. I denna fråga pågår f. n. en utredning — 1951 års byggnadsutredning — som enligt vad utskottet har inhämtat kan beräknas bli avslutad inom en nära framtid. Enligt vad utskottet vidare har erfarit äger tid efter annan överläggningar rum inom socialdepartementet med representanter för statliga verk och myndigheter, som handlägger byggnadsfrågor, å ena sidan och representanter för byggnadsföretagare och byggnadsarbetare å andra sidan,

varvid aktuella frågor av betydelse för en effektivisering av byggnadsverksamheten dryftas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet det icke vara lämpligt att medelst en snabbutredning åvägabringa en allmän översyn av byggnadsbestämmelserna. Utskottet förutsätter, att berörda verk och myndigheter beaktar de möjligheter till sådana förenklingar av bestämmelserna, som kan underlätta byggnadsverksamheten. Förutnämnda yrkande i motionerna I: 416 och II: 530 kan utskottet alltså icke tillstyrka.

I motionerna I: 121 och II: 313 hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att en nybyggnad av 60 000 bostadslägenheter per år måtte bli ett minimiprogram för det fortsatta bostadsbyggandet. I motionen II: 303 anhålles om en snabbutredning i syfte att efter samråd med statliga organ och kommunala myndigheter framlägga förslag till olika tänkbara åtgärder för att snarast möjligt lindra bostadsbristen.

Utskottet vill erinra om att bostadsbyggandet sedan 1951 har kunnat utökas rätt väsentligt. Det är enligt utskottets mening angeläget att bostadsbyggandet ytterligare ökas i den utsträckning, som visar sig möjlig utan att andra viktiga produktionsintressen träds för nära. Vidare må erinras om att riksdagen nyligen har beslutat om åtgärder för att genom en behovsprövning på bostadsmarknaden underlätta för olika behjärtansvärda fall att erhålla bostad. Under hänvisning härtill finner sig utskottet icke kunna tillstyrka ifrågavarande motioner.

Utskottet övergår härefter till att behandla de särskilda låne- och bidragsfrågorna.

Tillägglån till flerfamiljshus. I propositionen föreslås, att det provisoriska tillägglånet skall i fråga om nybyggnadsföretag, som slutförs tidigast den 1 januari 1954, bestämmas till belopp motsvarande det kapitaliserade värdet av ett bidrag av 3 kronor — mot f. n. 4 kronor — per kvm lägenhetsyta. Vidare förordas, att Kungl. Maj:t skall äga att när skäl därtill föreligger besluta om en ytterligare minskning av tillägglånen till nya bostadshus.

I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att tillägglånen skall sänkas till vad som motsvarar ett bidrag av 2 kronor per kvm lägenhetsyta. I motionen II: 527 yrkas, att företag, som redan erhållit preliminära beslut om lån enligt nu gällande bestämmelser icke skall behöva vidkännas någon minskning av subventionen, även om de icke hinner färdigställas före utgången av år 1953. I motionerna I: 415 och II: 526 föreslås, att tillägglån under budgetåret 1953/54 skall utgå på oförändrade grunder.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en reduktion av tillägglånen, motsvarande den minskning av byggnadskostnaderna sedan toppläget i mitten av 1952 som man f. n. med fog kan beräkna. Under hänvisning till utskottets i det föregående angivna principiella ståndpunkt i subventionsfrågan till-

styrker därför utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet anser, att det reducerade lånet bör utgå till alla företag, som slutförs efter år 1953, och kan alltså icke godtaga det förslag till undantag, som har förordats i motionen II: 527. Avseende torde alltså i detta sammanhang icke lämpligen böra fästas vid, huruvida preliminärt beslut meddelats före den 1 juli 1953 eller icke, utan enbart vid den tid under vilken de olika företagen har bedrivits.

I fråga om tidigare beviljade tillägglån föreslås i propositionen, att sådana lån till flerfamiljshus i allmänhet, vilka beviljats enligt 1942, 1946 eller 1948 års kungörelse, skall helt eller delvis återbetalas. Lånet skall i sin helhet förräntas och amorteras, om det motsvarar högst 26 kronor per kvm lägenhetsyta. Större lån skall definitivt avskrivas till den del de överstiger 26 kronor per kvm men i övrigt återbetalas.

I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att förutnämnda lån skall utan inskränkning förräntas och amorteras. I motionerna I: 415 och II: 526 yrkas, att tillägglån beviljade enligt 1946 eller 1948 års kungörelse icke nu skall återbetalas utan denna fråga hållas öppen till dess lånen utlöper. I motionen II: 527 hemställs, att riksdagen måtte framhålla, att beslut om återkrav och förräntning av tillägglån icke må medföra försämring av driftekonomin i berörda fastigheter.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att ett återkrävande — helt eller delvis — av tidigare beviljade tillägglån är befogat. Den föreslagna begränsningen av återbetalningsskyldigheten innebär att en höjning av hyrorna i berörda fastigheter med högst 1 krona och 41 öre per kvm lägenhetsyta blir erforderlig. Denna begränsning, som är avsedd att förhindra att hyrorna i vissa fall och på vissa orter skall behöva höjas avsevärt, finner utskottet lämpligt avvägd. Utskottet kan alltså icke tillstyrka ändringsyrkandena i motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 415 och II: 526. I anledning av förutnämnda yrkande i motionen II: 527 vill utskottet erinra om att återbetalning av tillägglån kan ifrågakomma endast i den mån en ökning av fastigheternas nettoavkastning så medger. Utskottet förutsätter, att hyreshöjningar kommer att medgivas i sådan utsträckning att de berörda fastighetsägarna erhåller täckning för de ökade omkostnaderna.

Kungl. Maj:ts övriga förslag beträffande tillägglån har icke givit utskottet anledning till särskild erinran.

Tertiärlån till flerfamiljshus. Kungl. Maj:t har under hänvisning till pågående utredning rörande ett kreditgarantisystem på bostadsområdet icke framlagt förslag till ändringar av villkoren för tertiärlån till flerfamiljshus. I skilda motioner har på denna punkt ändringsyrkanden framställts.

I motionerna I: 413 och II: 523 hemställs sålunda, dels att enskilda

bostadsbyggnadsföretag skall medges tertiärlån upp till 90 % av det för fastigheten godkända avkastningsvärdet, dels att den extra amorterings-skyldigheten för enskilda bostadsbyggnadsföretag skall omedelbart avvecklas, dels ock att riksdagen måtte anhålla om förslag till 1954 års riksdag till omläggning av lånevillkoren i övrigt för olika företagsformer i syfte att uppnå mer likvärdiga konkurrensvillkor enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att tertiärlån skall oavsett förvaltningsformen beviljas upp till 90 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-teckningssäkerhet, upp till 100 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 95 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka. Kooperativa företag skall dock under en övergångstid av tre år få lån upp till 95 % utan borgen.

Utskottet finner icke sådana skäl för en ändring av lånevillkoren anförda, som kan motivera en omprövning av ifrågavarande bestämmelser. Såsom departementschefen har framhållit, torde i varje fall resultatet av pågående kreditutredning böra avvaktas innan olika lånefrågor aktualiseras.

I motionerna I: 416 och II: 530 hemställs, att räntesatsen å tertiärlån skall utgöra 3,5 % och att räntegarantien å primärlån skall grundas på en räntesats av 3,5 % i stället för nu gällande 3 %.

Gällande villkor beträffande ränta å tertiärlånet samt räntegaranti infördes år 1946. Om på det sätt som förordas i berörda motioner räntan för härefter nybyggda flerfamiljshus höjdes, skulle följden bli en betydande ökning av hyrorna i dessa hus. Ifrågavarande yrkande om räntehöjning med därav följande hyresökning för härefter byggda hus kan utskottet fördenskull icke tillstyrka.

Lån till en- och tvåfamiljshus. I propositionen föreslås en viss höjning av maximiytorna för en- och tvåfamiljshus såsom villkor för egnahems-lån, nämligen att bottenytan för enfamiljshus i ett plan höjes från 90 till 100 kvm, för hus i ett och ett halvt plan från 65 till 70 kvm och för hus i två plan från 55 till 60 kvm. Förslaget innebär i stort sett en återgång till de bestämmelser, som gällde före den 1 juli 1951. Undantagsvis skall alltfört lån kunna beviljas till hus med en större bottenyta, då fråga är om familjer med ett stort antal barn, bostäder på jordbruksfastighet samt då behov föreligger av särskilt arbetsrum. Utskottet, som förutsätter att nämnda undantagsbestämmelser kommer att tillämpas generöst, tillstyrker förslaget.

I fråga om egnahemsbyggandet uttalar departementschefen bl. a., att allmänt hållna bedömningar av kreditriskerna icke bör få fälla utslaget vid prövning av ansökningar om egnahemslån till hus på landsbygden. I

de fall, då en uppenbart olämplig plats för egnahemmet har valts, borde dock lån icke beviljas. I motionen II: 305 anhålles om en översyn av nu gällande direktiv för den statliga långivningen för bostadsbyggande på landsbygden, så att om möjligt ingen berövas den förmån de statliga egnahemslånen utgör.

En allmänt restriktiv inställning till egnahemsbyggandet på landsbygden bör enligt utskottets mening icke få vara vägledande för långivningen. Lika klart är att lån icke bör beviljas, om en uppenbart olämplig plats för egnahemmet har valts. Allmängiltiga normer för bedömning av i vilka fall lån icke bör utgå torde icke kunna uppställas. Det torde få ankomma på länsbostadsnämnderna att med beaktande såväl av vad ovan anförts som av de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall avgöra, huruvida lån bör beviljas eller ej. Utskottet godtager sålunda de av departementschefen angivna riktlinjerna för lån till egnahem på landsbygden.

Kungl. Maj:t föreslår, att för radhus — oavsett om huset ur lånesynpunkt betraktas som enfamiljshus eller som flerfamiljshus — subventionen icke skall få överstiga 8 000 kronor för en lägenhet. Nuvarande bestämmelser innebär, att i fråga om större lägenheter, som inryms i radhus, vilka ur lånesynpunkt betraktas som flerfamiljshus, subventionen kan överstiga 8 000 kronor. Utskottet godtager Kungl. Maj:ts förslag.

Kungl. Maj:t föreslår, att tidigare beviljad subvention till en- och tvåfamiljshus i form av tilläggs lån eller räntefri stående del av lån icke nu skall återkrävas. Dessa lån borde förbli räntefria och stående till utgången av år 1957. Såsom departementschefen har framhållit, torde för det stora flertalet ägare av statsbelånade egnahem bostadskostnaderna vara betydande i förhållande till inkomsterna. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag.

I fråga om kapitalsubventioner till härefter byggda en- och tvåfamiljshus föreslår Kungl. Maj:t, att stödet gives formen av en under tio år räntefri stående del av egnahemslånet. Huruvida därefter denna lånedel skall avskrivas eller återkrävas borde göras beroende av utvecklingen av bostadskostnader och fastighetsvärden.

I motionerna I: 416 och II: 530 förordas, att den räntefria stående delen av egnahemslån icke skall behöva återbetalas annat än där bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten.

Kungl. Maj:ts förslag anknyter till vad som har varit gällande under en lång följd av år. Staten torde icke böra avhända sig rätten att, om utvecklingen giver anledning därtill, återkräva ifrågavarande subventioner. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag och kan icke biträda ändringsyrkandet i motionerna I: 416 och II: 530.

I motionen I: 411 föreslås, att räntefri stående del av egnahemslån till tvåfamiljshus, där båda lägenheterna med hänsyn till storleken uppfyller

minimikraven för egnahemslån till enfamiljshus, skall kunna beviljas med högst 12 000 kronor.

Departementschefen har under hänvisning till att byggnadskostnaderna tenderar att sjunka icke ansett sig kunna tillstyrka en ökning av subventionerna till en- och tvåfamiljshus. De skäl motionärerna har anfört till stöd för sitt yrkande finner utskottet dock ha visst fog för sig. Före den 1 juli 1951 utgjorde subventionen till egnahem 4 000 kronor och till tvåfamiljshus 6 000 kronor. Från nämnda tidpunkt har subventionens storlek varit densamma för egnahem och tvåfamiljshus, vilket ansetts rimligt med hänsyn till att tvåfamiljshuset ur ekonomiska synpunkter som regel ställer sig fördelaktigare än egnahemmet. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, finner i likhet med departementschefen, att en ökning av subventionen till tvåfamiljshus icke bör övervägas i nuvarande läge, varför utskottet icke kan tillstyrka motionen I: 411.

Bostadsrabatter. Kungl. Maj:ts förslag i denna del innefattar dels en allmän översyn av bestämmelserna angående familjebostadsbidrag och bränslebidrag, dels en utbyggnad av bidragssystemet i vissa hänseenden. Två principer har varit vägledande för omprövningen. Familjebostadsbidraget skall utgå med ett och samma belopp per barn. För familjer med små inkomster skall familjebostadsbidraget förstärkas.

I motionerna I: 415 och II: 526 föreslås, att familjebostadsbidragen skall omprövas och deras realvärde återställas. I motionen II: 525 yrkas i första hand avslag på Kungl. Maj:ts förslag i vissa delar beträffande bostadsrabatternas utformning samt förordas den av 1951 års bostadsutredning för vanliga och förhöjda familjebostadsbidrag förordade delningen jämte ett inom bostadsutredningen reservationsvis framfört förslag om en bättre lösning av det s. k. tröskelproblemet i vad detta förslag avser förhöjda bidrag. I andra hand anhålles, att Kungl. Maj:t ville hänvisa Kungl. Maj:ts och bostadsutredningens förslag med till det senare hörande reservationer till ny snabbutredning. Vidare yrkas i motionen, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att nyssnämnda utredning även får i uppdrag att senare avlämna förslag till en samordning på längre sikt av de olika åtgärderna för samhällets stöd till barnfamiljerna.

Utskottet finner de allmänna grunderna för de av Kungl. Maj:t förordade ändringarna av bidragssystemet ändamålsenliga, varför utskottet avstyrker förutnämnda yrkanden i motionerna I: 415 och II: 526 samt II: 525.

Vad härefter angår enskildheterna i Kungl. Maj:ts förslag får utskottet anföra följande.

Kungl. Maj:t föreslår, att förhöjda familjebostadsbidrag skall utgå till familjer med små inkomster i form av en s. k. bottenförstärkning

å 210 kronor om året. Bottenförstärkningen skall kunna beviljas familjer med en inkomst, som uttryckt i beskattningsbar inkomst ligger under hälften av de högsta inkomster, som kvalificerar för helt familjebostadsbidrag. Enligt förslaget skall vidare endast den, som icke har skattepliktig förmögenhet, kunna beviljas förhöjt bidrag.

I motionerna I: 416 och II: 530 förordas den jämkningen i Kungl. Maj:ts förevarande förslag, att bottenförstärkningen skall ökas med 50 kronor för varje barn utöver två, dock för högst fem barn utöver två.

Utskottet anser, att den föreslagna förhöjningen av familjebostadsbidragen till familjer med små inkomster kommer att täcka ett angeläget behov. Delade meningar har inom utskottet yppats i frågan, huruvida samma belopp bör gälla oavsett barnantalet eller beloppet variera med barnantalet. Familjebostadsbidragen varierar med barnantalet, bränslebidraget däremot icke. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att t. ex. en fembarnsfamilj skulle erhålla 450 kronor mera i bidrag per år än en tvåbarnsfamilj. Enligt nyssnämnda motionsyrkande skulle skillnaden bli 600 kronor. Även om vissa skäl kan åberopas för att bottenförstärkningens storlek göres beroende av barnantalet anser utskottet, att innan erfarenhet vunnits rörande en anordning med förhöjda bidrag bottenförstärkningen bör vara lika för alla oavsett barnantalet. Utskottet godtäger sålunda Kungl. Maj:ts förevarande förslag och kan icke biträda ändringsyrkandet i motionerna I: 416 och II: 530.

Kungl. Maj:t föreslår, att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall kunna utgå till familjer i fastigheter, som efter ny- eller ombyggnad har färdigställts tidigast den 1 januari 1942. I anslutning härtill förordas jämkningar i fråga om kraven på lägenheternas standard.

I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett tidpunkten för lägenhets färdigställande.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att besvärliga bedömningsproblem uppstår, om bidragsgivningen enbart knytes till bestämmelser rörande lägenheternas standard, särskilt om standardkraven sättes högt och tillämpas rigoröst. Kungl. Maj:ts förslag innebär icke endast att gällande tidsgräns för lägenhets färdigställande flyttas tillbaka utan också uppmjukningar i standardkraven. Bidrag skall sålunda enligt förslaget kunna utgå i såväl egna hem som flerfamiljshus, om lägenheten omfattar två rum och kök. Kravet att lägenheter i hyreshus, då fråga är om tätort, skall vara utrustade med enskilt badrum föreslås slopat och ersatt med en allmän bestämmelse om tillfredsställande badmöjlighet. Departementschefen har vidare särskilt understrukit möjligheten av att medgiva undantag från olika standardkrav.

Utskottet godtäger sålunda Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker förut-

nämnda förslag i motionerna I: 416 och II: 530. Utskottet anser emellertid, att frågan om slopande av tidsgränsen bör ägnas fortsatt uppmärksamhet. Sedan erfarenhet vunnits av den tillstyrkta utvidgningen av bidragsgivningen bör undersökas under vilka förutsättningar — särskilt i fråga om kraven på lägenheternas standard — tidsgränsen kan slopas utan att fördenskull svärbemästrade bedömningsproblem uppstår.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande familjebostadsbidragets och bränslebidragets storlek har icke givit utskottet anledning till erinran.

Kungl. Maj:t föreslår, att äldre familjebidrag skall utbytas mot familjebostadsbidrag i fråga om egnahem, som har färdigställts efter 1941.

I motionerna I: 416 och II: 530 samt II: 525 yrkas, att sistnämnda förslag skall avslås.

Utskottet vill erinra om att frågan om att ersätta de äldre familjebidragen med familjebostadsbidrag var föremål för riksdagens behandling 1948. I propositionen nr 231 till 1948 års riksdag (s. 122) föreslogs bl. a., att det nya familjebostadsbidraget borde kunna beviljas både familjer i egnahem och i flerfamiljshus, vilka dittills hade erhållit familjebidrag. Tills vidare borde dock dylik övergång medgivas, endast då särskilda skäl kunde åberopas. Förslaget godtogs av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 411). Huvuddelen av familjebidragen till familjer i hyreshus har numera ersatts med familjebostadsbidrag; i fråga om egnahem har däremot ännu icke någon övergång medgivits.

Utskottet delar departementschefens mening, att ett första steg för avveckling av de äldre bidragen till familjer i egnahem nu bör tagas. Kungl. Maj:ts förslag i denna del innebär, att för alla familjer i lägenheter, som har färdigställts efter 1941, kommer att gälla enhetliga bidragsbestämmelser. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker förutnämnda motionsyrkande.

Kungl. Maj:ts förslag att trekronorsbidraget skall slopas, kan utskottet godtaga. Ej heller vill utskottet motsätta sig de föreslagna bestämmelserna angående utbetalning till städer och köpingar av medel för bestridande av kostnaderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på frågan om kommunernas ansvar för bidragsgivningen.

I motionerna I: 412 och II: 529 föreslås, att familjebostadsbidrag och bränslebidrag skall utgå till ensamstående mödrar med ett barn. I motionerna I: 415 och II: 526 yrkas, att bostadsrabatter skall utgå till ensamstående mödrar med ett barn.

Frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Behovet av bidrag för denna grupp torde vara obestridligt. Av 1951 års bostadsut-

redning har jämväl aktualiserats frågan om bidrag till andra särskilda grupper av hushåll. Departementschefen anser, att ifrågavarande hjälpbehov icke bör täckas inom bostadspolitikens ram. Utskottet anser ändock, att skäl talar för att frågan om bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn framdeles på nytt upptages till övervägande. Utskottet kan alltså icke nu biträda yrkandena i förutnämnda motioner om bidrag till ensamstående mödrar med ett barn.

Kungl. Maj:ts förslag att de nya bestämmelserna rörande bostadsrabatterna skall träda i kraft den 1 oktober 1953 kan utskottet godtaga.

Bidrag till pensionärshem och pensionärslägenheter. I propositionen föreslås, att gällande bestämmelser om maximihyror för pensionärslägenheter såsom villkor för statsbidrag till dylika bostäder skall upphävas fr. o. m. den 1 januari 1954.

I motionerna I: 415 och II: 526 yrkas, att ifrågavarande villkor beträffande maximihyror skall bibehållas.

Departementschefen förutsätter, att kommunerna vid fastställande av hyrorna skall taga all rimlig hänsyn till pensionärernas oftast mycket begränsade hyresbetalningsförmåga och att hyrorna i varje fall inte skall komma att överstiga de bostadstillägg inom folkpensioneringens ram, vilka utgår till pensionärerna. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att det bör ankomma på kommunerna att bestämma hyrorna i pensionärshem och pensionärslägenheter utan den inskränkning i bestämmanderätten, som de nuvarande särskilda bestämmelserna om maximihyror innebär. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag och kan icke biträda yrkandet i förenämnda motioner.

Särskilda frågor. Kungl. Maj:ts förslag att räntegarantien beträffande vissa äldre lån skall förlängas till utgången av budgetåret 1953/54 kan utskottet godtaga.

I fråga om belåning av s. k. kategorihus framhåller departementschefen, att som allmän regel bör gälla att statliga lån ej beviljas till bostäder, vilka förbehålls anställda vid visst företag. Statliga lån skall dock kunna utgå till kategorihus, som är avsedda för ensamstående eller pensionärer.

I motionerna I: 414 och II: 528 yrkas, att någon inskränkning i nuvarande långivning till flerfamiljshus, som förbehålls anställda vid visst industriföretag, icke f. n. skall företagas.

I princip torde såsom villkor för statliga lån till flerfamiljshus i allmänhet böra uppställas, att bostäderna icke förbehålls viss grupp av hushåll. Såsom departementschefen har framhållit kan, om rätten att kvarbo i en lägenhet göres beroende av att hyresgästen kvarbliver vid en viss anställning, betydande irritation skapas. Omständigheter kan emellertid före-

ligga, som motiverar avsteg från nämnda princip. Alltjämt finnes orter, där arbetsmarknadsförhållandena är sådana, att det är försvarligt att lån beviljas till företag, som uppför bostäder förbehållna anställda vid visst industriföretag. I dylika fall bör liksom hittills lån kunna beviljas. Utskottet godtager sålunda departementschefens principiella ståndpunkt i förevarande lånefråga och kan alltså icke biträda det i förutnämnda motioner framställda yrkandet.

Vad departementschefen anfört beträffande belåning av kategorihus, som är avsedda för ensamstående eller pensionärer, kan utskottet godtaga.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om jämkning av lånevillkoren i samband med förvärv av statsbelånad fastighet har icke givit utskottet anledning till särskild erinran. Utskottet godtager jämväl Kungl. Maj:ts förslag beträffande utvidgning av rätten att anföra besvär över bostadsstyrelsens beslut i låne- och bidragsärenden.

Mot övriga av Kungl. Maj:t framlagda förslag till ändringar i grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten har utskottet ej funnit anledning till särskild erinran.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten under budgetåret 1953/54. Vad angår Kungl. Maj:ts beräkning rörande de särskilda anslagen till bostadsförsörjningen föreslås i motionerna I: 416 och II: 530, att anslaget till *Bostadsrabatter* upptages med 80 000 000 kronor. I motionerna I: 412 och II: 529 yrkas, att samma anslag uppföres med 75 400 000 kronor. Förslagen är betingade av yrkanden i dessa motioner om ändrade grunder för familjebostadsbidrag och bränslebidrag.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka sistnämnda yrkanden, förordar utskottet, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med 75 000 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från *Lånefonden för bostadsbyggande*, må meddelas intill ett belopp av 480 000 000 kronor. I motionerna I: 416 och II: 530 förordas, att ifrågavarande bemyndigande skall avse ett belopp av 570 000 000 kronor. Förslaget är motiverat av yrkandet i samma motioner om minskning av tillägsslånen och därav föranlett ökat behov av räntebärande lån.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka sistnämnda yrkande, godtager utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1953/54 anvisas ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor. I motionerna I: 120 och II: 180 yrkas avslag å detta förslag samt hemställas, att i stället genom ändring av bestämmelserna för industrilånefonden maskinanskaffning för byggnadsindustrien möjliggöres på i motionerna angivna amorterings- och räntevillkor. I motionerna I: 416 och II: 530 yrkas avslag å Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Ifrågavarande långivning har försökskaraktär. Riksdagen framhöll förra året (statsutskottets utlåtande nr 144) i anledning av yrkanden i motioner av samma innebörd som nyssnämnda yrkanden, att om fråga uppkomme om att giva det statliga stödet bestående karaktär jämväl borde prövas, vilken ordning för granskning av låneansökningar och förvaltning av beviljade lån som vore lämpligast. Utskottet kan fördenskull icke förorda, att ändringar nu företages i sagda långivning utan biträder Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet*, må meddelas intill ett belopp av 190 000 000 kronor. I motionerna I: 416 och II: 530 föreslås, att ifrågavarande bemyndigande skall avse ett belopp av allenast 100 000 000 kronor. Förslaget är motiverat av yrkandet i samma motioner om minskning av tilläggsånens storlek.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka sistnämnda yrkande, godtager utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under *övriga, här ej särskilt nämnda anslag* samt i fråga om räntefoten för lantarbetarbostadsån och det senast för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till tertiärån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

I. beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, I: 415 och II: 526 samt I: 413 och II: 523, i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anför;

II. i fråga om främjande av sanering, i anledning av motionerna I: 413 och II: 523, i vad de berör detta ämne, godkänna vad utskottet anför;

III. beträffande översyn av de byggnadstekniska författningarna och föreskrifterna, med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, såvitt de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anför;

IV. avslå motionerna I: 121 och II: 313 samt II: 303;

V. i fråga om det provisoriska tilläggsånets storlek, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, I: 415 och II: 526 samt II: 527, såvitt de berör denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

VI. beträffande tidigare beviljade tilläggsån till flerfamiljs-

hus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, I: 415 och II: 526 samt II: 527, såvitt de berör detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;

VII. avslå i motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 413 och II: 523 framlagda förslag beträffande villkor för tertiärlån till olika företagsformer;

VIII. avslå i motionerna I: 416 och II: 530 framställda förslag beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantien för primärlån;

IX. beträffande maximiytor för en- och tvåfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, godkänna vad utskottet anfört;

X. beträffande egnahemsbyggandet på landsbygden, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen II: 305, godkänna vad utskottet anfört;

XI. beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 411 ävensom å motionerna I: 416 och II: 530, såvitt de berör detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;

XII. i fråga om de allmänna grunderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 415 och II: 526 samt II: 525, i vad de berör detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;

XIII. beträffande förhöjda familjebostadsbidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIV. beträffande tidpunkten för lägenhets färdigställande såsom villkor för familjebostadsbidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, i vad de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XV. beträffande utbyte av äldre familjebidrag mot familjebostadsbidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 416 och II: 530 samt II: 525, såvitt de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVI. beträffande bostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn, med avslag å motionerna I: 412 och II: 529 samt I: 415 och II: 526, i vad de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande maximihyror för pensionärslägenheter, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 415 och II: 526, såvitt de avser denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

XVIII. beträffande belåning av kategorihus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 414 och II: 528, godkänna vad utskottet anfört;

XIX. beträffande lån till befordrande av maskinanskaffning inom byggnadsindustrien, med avslag å motionerna I: 120 och II: 180, i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XX. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, i vad de ej behandlats under I.—XIX., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet i det föregående anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar;

XXI. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka kommer att beviljas under budgetåret 1953/54, bestämmas till 3,25 %;

XXII. medgiva, att vid utgången av innevarande budgetår befintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 under fonden för låneunderstöd anvisade investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet må disponeras under budgetåret 1953/54;

XXIII. till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor;

XXIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 412 och II: 529 samt I: 416 och II: 530, såvitt de berör detta anslag, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 75 000 000 kronor;

XXV. till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor;

XXVI. till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor;

XXVII. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor;

XXVIII. till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1953/54 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 540 000 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1953/54 meddelas intill ett belopp av 480 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 120 och II: 180 samt I: 416 och II: 530, såvitt de avser detta anslag, till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1953/54 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

XXXI. till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1953/54 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 530, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1953/54 meddelas intill ett belopp av 190 000 000 kronor;

XXXIII. till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* för budgetåret 1953/54 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXIV. till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1953/54 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor;

XXXV. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit ovan under punkterna I.—XXXIV. särskilt berörda, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Pålsson, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, fru Lindström, herrar Birger Andersson, Lundqvist, Edvin Thun, Bergman och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Ståhl, Lindholm, Johansson i Mysinge, Åkerström, Hoppe, Kyling, Wedén, Onsjö, Persson i Växjö, Birke, Gustafsson i Skellefteå, Svensson i Alingsås och Gustafsson i Stockholm.

Reservationer.

1) beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus

a) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 32 börjar med »Utskottet anser», t. o. m. det stycke, som på s. 33 slutar med »och II: 523», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med departementschefen, att en reduktion av tillägsslånen bör ske. Enligt utskottets mening bör tillgängliga medel i gör-ligaste mån koncentreras på stöd åt barnfamiljer som eljest har svårt att skaffa sig en fullgod bostad.

Hur långt man för närvarande bör gå i riktning mot en avveckling av de generella subventionerna är uppenbarligen en avvägningsfråga. För sin del anser utskottet möjligt att gå ett stycke längre än departementschefen. Utskottet föreslår sålunda att de ortsdifferentierade tillägsslånen skall slo-pas. I detta avseende bygger utskottet på de mycket bestämda uttalanden som härom gjorts av 1951 års bostadsutredning. Vidare anser utskottet att det provisoriska tillägsslånet bör minskas till hälften. Såsom i det följande närmare utvecklas förutsätter utskottet därvid att de sämst ställda barnfamiljerna erhåller ökat stöd i jämförelse med departements-chefens förslag.

Därest tillägsslånen sänkes på det av utskottet föreslagna sättet, måste kapitalkostnaden för de nya husen slå ut i en viss höjning av hyrorna. Tendensen till hyresstegring motverkas dock av att produktionskostna-derna befinner sig i fallande och ytterligare bör kunna nedpressas genom rationaliseringsåtgärder. Redan omständigheten att subventionerna minskas torde i och för sig vara ägnad att hålla produktionskostnaderna tillbaka. Även med den reducering av tillägsslånen som utskottet föreslår kommer hyresprocenten i de nya husen i allmänhet icke att överstiga 20.

Ställning till frågan om införande av de utav bostadsutredningen före-slagna löpande bidragen torde ej böra tagas förrän nu pågående utredning om ett kreditgarantisystem slutförts.

Utskottets ståndpunkt till de allmänna subventionsfrågorna innebär, att utskottet tillstyrker förutnämnda yrkande i motionerna I: 416 och II: 530 om slopande av de ortsdifferentierade tilläggslånen. Däremot avstyrker utskottet såväl departementschefens yrkande i denna del som de i motionerna I: 415 och II: 526 samt I: 413 och II: 523 framställda yrkandena.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530 ävensom med avslag å motionerna I: 415 och II: 526 samt I: 413 och II: 523, samtliga motioner i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 32 börjar med »Utskottet anser», t. o. m. det stycke, som på s. 33 slutar med »och II: 523», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill inledningsvis framhålla följande för en godtagbar lösning av bostadskrisen enligt utskottets mening väsentliga förutsättningar. De för nyproduktion av bostäder tillgängliga arbetskrafts- och materielresurserna måste tillvaratagas effektivt och ökas i den utsträckning, som angelägenheten att upprätthålla en normaliserad och stabil allmän konjunktur utan överfull sysselsättning eller arbetslöshet möjliggör. Byggnadsregleringens reducerande inverkan på nyproduktionen av bostäder bör därför avlägsnas. Hyresregleringen kan icke avvecklas så länge bostadsbristen består och dess borttagande måste samordnas med bristens upphävande. En starkare splittring av hyrorna för likvärdiga lägenheter på olika nivåer bör undvikas. Om en kraftig och överdriven samt för en sund kostnadsutveckling skadlig höjning av den allmänna hyresnivån skall undgås, medför kravet på utvikande av hyressplittring att subventioner till uppförandet av nya hus tills vidare måste utgå i den i jämförelse med nuvarande tillstånd minskade omfattning Kungl. Maj:t föreslagit. Å andra sidan medför det även, att hyrorna i tidigare uppförda bostadshus, som framhållits bl. a. av de kommunala bostadsföretagens samorganisation, måste ge täckning för inträffade stegringar av reparations- och andra driftkostnader. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att en successiv minskning av de generella subventionerna till nyproduktion av bostäder bör eftersträvas, och konstaterar med tillfredsställelse, att Kungl. Maj:ts förslag innebär ett första steg i denna riktning. Det är ju emellertid uppenbart, att möjligheterna att framdeles ytterligare minska denna subvention utan

att avsevärda hyresstegringar skall inträffa i hög grad beror på utvecklingen av och möjligheterna att nedpressa byggnadskostnaderna. I detta sammanhang vill utskottet kraftigt understryka vikten av att byggnadsföretag, som visar sig kunna genomföra särskilt effektiv bostadsproduktion till låga kostnader, uppmuntras därigenom att de får behålla en skälig del av uppnådda besparingar, medan å andra sidan byggnadsföretag med övernormala kostnader bör få vidkännas förlustrisker. Hyressättning och förekommande kostnadsgranskning får med andra ord icke ske på ett sådant sätt att samma ekonomiska utbyte uppstår för den som bygger dyrare och för den som bygger bostäder av samma standard billigare. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t och vederbörande myndigheter har sin uppmärksamhet riktad på att tillämpningen av de med det statliga stödet till bostadsproduktionen förknippade villkoren sker på ett sådant sätt, att dessa önskemål tillgodoses.

Redan av det ovan sagda framgår, att utskottet icke kan tillstyrka de i motionerna I: 416 och II: 530 framställda yrkandena beträffande omfattningen av subventionen till nybyggnad av bostäder. Ett bifall till dessa yrkanden skulle nämligen enligt utskottets mening antingen leda till en överdriven höjning av den allmänna hyresnivån eller också till en så kraftig splittring mellan hyrorna i hädanefter färdigställda och tidigare uppförda hus, att en beklaglig nedgång i nyproduktionen av bostäder med stor sannolikhet skulle inträffa, och en avveckling framdeles, när bostadsbristen täckts, av hyresregleringen och en återgång till normala förhållanden på bostadsmarknaden försvårades.

Av den ställning utskottet i det föregående tagit framgår även att utskottet icke kan tillstyrka de i de förutnämnda motionerna I: 415 och II: 526 framställda yrkandena.

Vad gäller själva formen för subventionen till flerfamiljshus anser utskottet starka skäl tala för det i motionerna I: 413 och II: 523 framställda förslaget att en övergång från tillägglån till löpande bidrag bör ske senast fr. o. m. den 1 januari 1954 och tillstyrker därför i detta hänseende motionerna. Ett subventionssystem med löpande bidrag bör utformas i huvudsaklig överensstämmelse med bostadsutredningens förslag. Utskottet har emellertid blivit övertygat om lämpligheten i nuvarande läge att tills vidare behålla den grad av differentiering i subventionen mellan olika orter, som de ortsdifferentierade tillägglånen medför. Inga hinder möter emellertid att utforma de löpande bidragen, så att de kommer att inrymma en motsvarande ortsdifferentiering, icke heller att för desamma föreskriva ett kommunalt bidrag motsvarande det nuvarande kommunala bidraget till tillägglånen. Utskottet förordar därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t låter utarbeta bestämmelser för en subvention genom löpande bidrag till flerfamiljshus, innebärande samma ef-

fekt beträffande subventionens omfattning och ortsdifferentiering samt de kommunala bidragen till densamma som de av Kungl. Maj:t föreslagna provisoriska och ortsdifferentierade tillägglånen. Den nya ordningen bör träda i kraft senast den 1 januari 1954 och alltså avse företag, som icke före ifrågavarande tidpunkt erhållit slutligt beslut om lån. Kungl. Maj:t bör för höstriksdagen framlägga de förslag, som kan vara nödvändiga härför.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 413 och II: 523 ävensom med avslag å motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 415 och II: 526, samtliga motioner i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

2) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka i fråga om främjande av sanering ansett att de tre första meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En utvidgning av nybebyggelsen inom centralt belägna tätortsområden är, såsom i annat sammanhang i motionerna I: 476 och II: 600 anförts, önskvärd. Såväl samhällneliga som enskilda initiativ härtill bör uppmuntras icke minst ur de boendes och samhällenas synpunkter.»

3) av herrar *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande översyn av de byggnadstekniska författningarna och föreskrifterna ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 35, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »icke tillstyrka», bort ha följande lydelse:

»Oaktat sålunda uppmärksamheten redan blivit inriktad på hithörande spörsmål — dock huvudsakligen såvitt de berör planering och byggnadslov — finner utskottet det för en rationalisering och ett förbilligande av bostadsproduktionen vara av så stor betydelse att en genomgripande översyn av de rent byggnadstekniska bestämmelserna snarast möjligt kommer till stånd att utskottet anser sig böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om en snabbutredning innefattande en sådan översyn. Utskottet tillstyrker alltså förutnämnda yrkanden i motionerna I: 416 och II: 530.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. beträffande översyn av de byggnadstekniska författningarna och föreskrifterna, med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

4) av herrar *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande bostadsbyggandets omfattning ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 35, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »ifrågavarande motioner», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har inledningsvis angivit en del av de förutsättningar, som måste uppfyllas, om bostadsproduktionen skall kunna bli tillräcklig. Att, innan säkerhet vunnits om huruvida dessa och andra erforderliga förutsättningar kan beräknas bli uppfyllda, fastlägga ett visst minimiprogram för bostadsbyggandets omfattning utan hänsyn till den allmänna ekonomiska utvecklingen kan enligt utskottets mening icke tillrådas. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 121 och II: 313.

Beträffande de i motionen II: 303 framställda önskemålen får utskottet anföra följande.

I de delar motionen berör direkt hyrespolitiska åtgärder eller äger samband med hyresregleringslagstiftningen får motionen anses redan ha varit under riksdagens behandling i samband med förlängningen av hyresregleringslagen. I övrigt syftar motionen till att åstadkomma någon lättnad i bostadsbristen genom ett närmare samarbete mellan vederbörande statliga organ och kommunerna för att öka antalet tillgängliga lägenheter genom en inventering av bostadstillgångarna i grannkommuner till tätorter med bostadsbrist. Vidare föreslås stöd till förbättring och reparationer av äldre eljest icke som bostäder användbara lägenheter, viss inventering av bostadslägenheter som apteras till kontorslokaler, inredning av vindsutrymmen till lämpliga bostadslägenheter samt i särskilda fall uppförande av enligt motionens benämning 'provisoriska bostäder'.

Beträffande kontorslokaler måste enligt utskottets mening det praktiska värdet av en inventering anses tveksamt. Däremot är det givetvis angeläget att vederbörande myndigheter tillser, att icke för bostäder lämpliga lägenheter på omvägar förändras till kontorslokaler utan att en prövning av lämpligheten härav företagits. En sådan tillsyn åligger det emellertid redan enligt gällande lagstiftning hyresnämnderna att utöva.

En nyproduktion av lägenheter av nödbostadskaraktär kan utskottet icke tillråda. Å andra sidan vore det enligt utskottets mening av intresse för riksdagen att erhålla en uppfattning om vilken utökning av antalet lägenheter inom en given kostnadsram, som kunde erhållas genom att vissa standardkrav, som icke i huvudsak berör lägenheternas utrymmes- och inredningsstandard, utan i stället t. ex. antalet lägenheter per trapplan, direktbelysta badrum, fyravåningsbebyggelse utan hiss och liknande något jämkades. Utskottet vill även erinra om det intresse, som de s. k. Selvaaghusen tilldragit sig i Norge. Med understrykande av att utskottet med det

sagda icke avser att nu taga ställning för en reduktion av här nämnda eller andra standardkrav, tillstyrker utskottet att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om uppdrag åt bostadsstyrelsen att framlägga en överskådlig redovisning för vad som kan vinnas ifråga om ett ökat antal lägenheter genom jämkningar av det slag utskottet här angivit. Först därigenom kan en tillfredsställande grund för ställningstaganden till frågan om eventuella åtgärder erhållas. Det synes även lämpligt att bostadsstyrelsen samtidigt erhåller uppdrag att undersöka om förutsättningar finnes för att ett samarbete med de kommuner, där bostadsbrist råder, i syfte att genom en inventering av bostadstillgången i grannkommuner, förbättringsarbeten på äldre lägenheter, inredning av vindsutrymmen till lämpliga bostadslägenheter och liknande åtgärder skall kunna leda till en ökning av det tillgängliga bostadsbeståndet.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande bostadsbyggandets omfattning m. m., i anledning av motionen II: 303 samt med avslag å motionerna I: 121 och II: 313, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

5) beträffande det provisoriska tillägglånets storlek

a) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande, som på s. 35 börjar med »Kungl. Maj:ts» och på s. 36 slutar med »har bedrivits», bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till utskottets i det föregående angivna principiella ståndpunkt i subventionsfrågan tillstyrker utskottet det i motionerna I: 416 och II: 530 framställda yrkandet att de provisoriska tillägglånen skall sänkas till ett kapitalbelopp motsvarande ett bidrag av 2 kronor per kvm lägenhetsyta. Utskottet anser, att det reducerade lånet bör utgå till alla företag, som slutförts efter år 1953, och kan alltså icke godtaga det förslag till undantag, som har förordats i motionen II: 527. Avseende torde alltså i detta sammanhang icke lämpligen böra fästas vid huruvida preliminärt beslut meddelats före den 1 juli 1953 eller icke utan enbart vid den tid under vilken de olika företagen har bedrivits.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»V. i fråga om det provisoriska tillägglånets storlek, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530 ävensom med avslag å motionerna I: 415 och II: 526 samt II: 527, samtliga motioner såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet föreslagit;»

b) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 35 börjar med »Kungl. Maj:ts» och på s. 36 slutar med »har bedrivits», bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förslag innebär en reduktion av tillägglånen med 1 krona per kvm lägenhetsyta. Under hänvisning till utskottets i det föregående angivna principiella ståndpunkt i subventionsfrågan tillstyrker alltså utskottet Kungl. Maj:ts förslag vad beträffar subventionens reella omfattning liksom förutsättningarna för dess ytterligare minskning. Den sammans form bör dock i enlighet med utskottets yrkande ovan omläggas till löpande bidrag. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 415 och II: 526 i här berörda delar. Däremot tillstyrker utskottet det i motionen II: 527 framställda yrkandet att företag, som meddelats preliminärt beslut, innan de nya villkor beträffande subventionens omfattning, som föreslås i propositionen, blev kända, bör erhålla en subvention av den storlek, som förutsatts vid det preliminära beslutet. Härför talar även att en gränsdragning, som innebär att företag måste färdigställas före en viss tidpunkt för att komma i åtnjutande av den högre subventionen, kan leda till en ur flera synpunkter skadlig ojämnhet i sysselsättningen inom byggnadsbranschen. Utskottet tillstyrker alltså förutnämnda yrkande i motionen II: 527 men med den ändringen att det reducerade bidraget endast skall utgå till företag, som meddelats preliminärt beslut efter den 31 mars 1953.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»V. i fråga om det provisoriska tillägglånets storlek, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 527 samt med avslag å motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 415 och II: 526, samtliga motioner såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

6) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka beträffande tidigare beviljade tillägglån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 36, som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »ökade omkostnaderna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner att ett återbetalande av tidigare beviljade tillägglån visserligen medför en viss hyreshöjning i de hus för vilkas uppförande sådana tillägglån utgått. Då hyror i dessa hus i förhållande till de hyror som nu är gängse inom nyproduktionen i allmänhet är tämligen låga, synes en sådan höjning i och för sig icke omotiverad. Departementschefens förslag att återbärande av dessa lån bör ske finner utskottet därför be-

fogat. Utskottet finner dock att man med hänsyn till det statsfinansiella läget icke bör avstå från att fullt ut återkräva de lån som utlämnats enligt 1942, 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser. Att såsom departementschefen föreslagit till väsentlig del avstå från dessa återkrav skulle nämligen innebära efterskänkande av en statsverkets fordran å cirka 25 milj. kronor. Utskottet finner sig alltså med avstyrkande av departementschefens förslag och i motionerna I: 415 och II: 526 framställda yrkanden böra tillstyrka de yrkanden i denna del som framställts i motionerna I: 416 och II: 530. I anledning av förutnämnda yrkande i motion II: 527 vill utskottet erinra om att återbetalning av tillägsslån kan ifrågakomma endast i den mån en ökning av fastigheternas nettoavkastning så medger. För att ge någon tid till anpassning efter de ändrade förhållandena bör återbetalningsskyldigheten icke inträda förrän den 1 juli 1954.

Utskottet förutsätter, att hyreshöjningar kommer att medgivas i sådan utsträckning att de berörda fastighetsägarna erhåller täckning för de ökade omkostnaderna.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VI. beträffande tidigare beviljade tillägsslån till flerfamiljshus, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 415 och II: 526 och II: 527 samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, samtliga motioner såvitt de berör detta ämne, godkänna vad utskottet föreslagit;»

7) av herrar *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande villkor för tertiärlån till olika företagsformer ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »lånefrågor aktualiseras», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna och 1951 års bostadsutrednings enhälliga uppfattning att enskilda bostadsbyggnadsföretag från och med 1 juli 1953 skall medges lån upp till 90 % av det värde, som ligger till grund för lånebeloppens fastställande, samt till 95 % mot kommunal eller annan därmed jämställd borgen och tillstyrker motionerna i denna del. Utskottet tillstyrker också det i motionerna I: 413 och II: 523 framförda förslaget, att den extra amorteringsskyldigheten för enskilda bostadsbyggnadsföretag skall avvecklas, och föreslår, att den extra amorteringen av tertiärlån skall upphöra att utgå för samtliga enskilda företag från 1 juli 1953. I likhet med vad som framhållits i motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 413 och II: 523 anser utskottet, att det är angeläget att lånevillkoren även i övrigt omläggas i syfte att uppnå större rättvisa och

föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till 1954 års riksdag till en sådan omläggning av lånevillkoren för olika företagsformer, att mera likvärdiga konkurrensvillkor uppnås, varvid hänsyn bör tagas till de i motionerna angivna riktlinjerna. Den reservation som av herrar Wedén, Thunholm och Cassel i denna del avgivits till 1951 års bostadsutrednings betänkande torde kunna läggas till grund för fortsatta överväganden.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VII. beträffande villkor för tertiärlån till olika företagsformer, i anledning av motionerna I: 416 och II: 530 samt I: 413 och II: 523, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

8) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantien för primärlån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Gällande villkor» och slutar med »icke tillstyrka», bort ha följande lydelse:

»Gällande villkor beträffande ränta å tertiärlån och räntegaranti infördes år 1946. Vid den tidpunkten var statens självkostnadsränta för långa lån 3 %. Numera har emellertid en sådan räntestegring ägt rum att staten för sin långa upplåning måste betala 3 1/2 procents ränta. Därest tertiärlåneränta och räntegaranti även i nuvarande situation skulle bindas vid 3 % skulle detta innebära en direkt räntesubvention på 1/2 %, vilket skulle medföra en stark och automatiskt stigande påfrestning för budgeten. Ehuruval den räntestegring som skett — om den ej gäldas med skattemedel via budgeten — uppenbarligen måste medföra någon hyreshöjning finner sig utskottet dock nödsakat tillstyrka de yrkanden som i denna del framställts i motionerna I: 416 och II: 530.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantier för primärlån, med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, godkänna vad utskottet föreslagit;»

9) av herrar *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 38, som börjar med »Kungl. Maj:ts» och slutar med »och II: 530», bort ha följande lydelse:

»Såsom 1951 års bostadsutredning föreslagit synes det fullt riktigt att låta egnahemsbyggarna få en extra trygghet därigenom att man låter dem

behålla den subvention de en gång fått, även om den allmänna hyresnivån skulle komma att stiga. Utskottet tillstyrker fördenskull yrkandet i motionerna I: 416 och II: 530 om att återbetalning av räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva ske annat än när bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XI. beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 411 samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, samtliga motioner såvitt de berör detta ämne, godkänna vad utskottet föreslagit;»

10) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande de allmänna grunderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 39, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »samt II: 525», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har vid en jämförelse mellan Kungl. Maj:ts förslag till utformning av bostadsrabatterna och det förslag, som framlagts av 1951 års bostadsutredning, funnit det sistnämnda mera ägnat att tillgodose möjligheterna för större barnfamiljer med lägre inkomster att erhålla och kunna betala kostnaden för en för dem lämplig familjebostad. Kungl. Maj:ts förslag har enligt utskottets mening utformats på ett sådant sätt att det i vissa stycken skulle sätta rabattsystemets bostadssociala syfte i fara. Utskottet kan därför icke tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag till grunder för vanliga och förhöjda familjebostadsbidrag utan anser att de av bostadsutredningen förordade grunderna bör godtagas.

Utskottet anser det även angeläget att det besvärliga tröskelproblemet får en förbättrad lösning och att starka skäl talar för det i motionen II: 525 framställda yrkandet om införande av med 25 % förhöjda familjebostadsbidrag i inkomstintervaller mellan de för vanligt familjebostadsbidrag och med 50 % förhöjda bidrag gällande i enlighet med vad som föreslagits i den i motionen åberopade reservationen i detta avseende till bostadsutredningens betänkande. En sådan anordning har även tillstyrkts av Svenska stadsförbundet och de kommunala bostadsföretagens samorganisation. Med hänsyn till det statsfinansiella läget vill emellertid utskottet nu icke tillstyrka motionen i denna del.

Det i motionen II: 525 framställda yrkandet om en utredning syftande till en samordning på längre sikt av de olika åtgärderna för samhällets stöd till barnfamiljerna, varvid särskilt frågan om en förenkling av bo-

stadsrabattsystemet och om bostadsrabatternas eventuella anknytning till de allmänna barnbidragen borde beaktas, anser utskottet däremot nu böra bifallas och hemställer därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om verkställandet av en sådan utredning under iakttagande av de i motionen anförda synpunkterna och de direktiv för utredningen i övrigt, som Kungl. Maj:t äger bestämma. Denna utredning bör även till omprövning upptaga frågan om en bättre lösning av det s. k. tröskelproblemet.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XII. i fråga om de allmänna grunderna för familjebostadsbidrag och bränslebidrag, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 415 och II: 526 samt i anledning av motionen II: 525, samtliga motioner i vad de berör detta ämne, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

11) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka beträffande förhöjda familjebostadsbidrag ansett att

dels de två sista meningarna i det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »och II: 530», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med den allmänna bostadspolitiska grundsyn utskottet givit uttryck åt, nämligen att man bör sträva efter att successivt avveckla de generella subventionerna, blir det en given följd att man måste på ett effektivt sätt stödja särskilt de barnfamiljer som eljest skulle få svårt att betala kostnaden för en godtagbar bostad. Utskottet finner därför riktigt att de barnfamiljer det här gäller utöver grundförstärkningen med 210 kronor enligt departementschefens förslag tilldelas ytterligare bidrag för varje barn på sätt som föreslagits i motionerna I: 416 och II: 530, vilka yrkanden i denna del utskottet alltså tillstyrker.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIII. beträffande förhöjda familjebostadsbidrag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, såvitt de avser denna fråga, godkänna vad utskottet föreslagit;»

12) av herrar *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande tidpunkten för lägenhets färdigställande såsom villkor för familjebostadsbidrag ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 40 börjar med »Utskottet delar», t. o. m. det stycke, som på s. 41 slutar med »bedömningsproblem uppstår», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Ett tillbakaflyttande av förevarande tidsgräns till den 1 januari 1942 är i och för sig ägnat att minska det antal gränsfall som förekommit. Systemet med en fix tidsgräns är emellertid principiellt otillfredsställande då det måste komma att förefalla orättvist att den barnfamilj som bebor lägenhet färdigställd före den 1 januari 1942 icke skall kunna få familjebostadsbidrag även om hans lägenhet har lika hög standard som lägenheter i senare byggda hus.

Utskottet finner sig därför böra tillstyrka de yrkanden som framställts i motionerna I: 416 och II: 530 om att varje fix tidsgräns skall slopas och avgörande endast skall vara lägenhetens standard. Kungl. Maj:ts förslag innebär uppmjukningar i standardkraven. Bidrag skall sålunda enligt förslaget kunna utgå oavsett hustyp, om lägenheten omfattar två rum och kök. Kravet att lägenheter i hyreshus, då fråga är om tätort, skall vara utrustade med enskilt badrum föreslås slopat och ersatt med en allmän bestämmelse om tillfredsställande badmöjlighet. Departementschefen har vidare särskilt understrukit möjligheten av att medgiva undantag från olika standardkrav. Vad Kungl. Maj:t sålunda anfört kan utskottet godtaga.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIV. beträffande tidpunkten för lägenhets färdigställande såsom villkor för familjebostadsbidrag, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, i vad de berör denna fråga, godkänna vad utskottet föreslagit;»

13) av herrarna *Ohlon, Bergh, Lundqvist, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Kyling, Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande utbyte av äldre familjebidrag ansett att

dels utskottets yttrande på s. 41 fr. o. m. det stycke, som börjar med »Utskottet vill», t. o. m. det stycke, som slutar med »förutnämnda motionsyrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet finner att den föreslagna omläggningen medför betydande kostnader för statsverket utan att det föreligger något mera angeläget socialpolitiskt behov därav. 1951 års bostadsutredning gav själv tillkänna att om av statsfinansiella skäl ett val måste ske mellan olika förslag som utredningen framlagt denna omläggning i första hand borde få anstå. Då ett sådant läge otvivelaktigt är för handen biträder utskottet i motionerna I: 416 och II: 530 samt II: 525 framställda yrkanden om att förslaget om

utbyte av familjebidrag mot familjebostadsbidrag skall avslås. Familjebidrag och bränslebidrag bör alltså utgå på oförändrade grunder till ifrågasvarande familjer.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande utbyte av äldre familjebidrag mot familjebostadsbidrag, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530 samt II: 525, såvitt de avser denna fråga, godkänna vad utskottet föreslagit;»

14) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka beträffande belåning av kategorihus ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 42 börjar med »I princip» och på s. 43 slutar med »framställda yrkandet», bort ha följande lydelse:

»Visserligen torde i princip såsom villkor för statliga lån till flerfamiljshus i allmänhet kunna uppställas, att bostäderna icke förbehålles viss grupp av hushåll. Såsom departementschefen framhållit kan även, om rätten att kvarbo i en lägenhet göres beroende av att hyresgästen kvarbliver i anställning vid visst företag, en del irritation skapas. Å andra sidan finnes alltjämt orter, där förhållandena är sådana att det är motiverat att lån beviljas till företag som uppför bostäder förbehållna anställda vid visst industriföretag. I dylika fall bör liksom hitintills lån kunna beviljas. Det bör alltså liksom hittills överlätas åt de lånebeviljande organen att pröva låneansökningarna från industriföretag i varje enskilt fall och att, där bostadspolitiska synpunkter talar härför, även i fortsättningen bevilja dylika lån.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. beträffande belåning av kategorihus, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 414 och II: 528, godkänna vad utskottet anfört;»

15) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka beträffande lån för befordrande av mekanisering av byggnadsindustrien ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Ifrågasvarande långivning» och slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna att ifrågasvarande lån skall utgå från industrilånefonden. De i motionerna I: 120 och II: 180 för sådant fall föreslagna amorterings- och räntevillkoren finner utskottet ändamålsenliga och tillstyrker därför desamma.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIX. beträffande lån till befordrande av maskinanskaffning inom byggnadsindustrien, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 120 och II: 180, i vad de avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

16) beträffande anslaget till bostadsrabatter

a) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till de med 11), 12) och 13) betecknade reservationerna anslaget bort anvisas med 78 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 43, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »75 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrkt nyssberörda yrkanden i motionerna I: 416 och II: 530, anser utskottet att anslaget bör uppföras med 78 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 412 och II: 529 samt I: 416 och II: 530, såvitt de berör detta anslag, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 78 000 000 kronor;»

b) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till de med 10), 12) och 13) betecknade reservationerna anslaget bort anvisas med 76 750 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 43, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »75 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrkt bostadsutredningens förslag till vanliga och förhöjda familjebostadsbidrag samt avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag beträffande ersättande av familjebidrag med familjebostadsbidrag, anser utskottet, att anslaget bör uppföras med 76 750 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 412 och II: 529 samt I: 416 och II: 530, såvitt de berör detta anslag, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 76 750 000 kronor;»

17) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 1 b) betecknade reservationen anslaget till lånefonden för bostadsbyggande bort anvisas med 610 000 000 kronor och att därför

dels till utskottets yttrande på s. 43 bort före sista stycket införas ett stycke av följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, förordat att tillägglånen senast den 1 januari 1954 skall ersättas med ett löpande bidrag i fråga om företag, som icke dessförinnan erhållit slutligt beslut om tertiär- och tillägglån, anser utskottet, att anslaget bör uppföras med 610 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1953/54 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 610 000 000 kronor;»

18) beträffande preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande,

a) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till de med 1 a) och 5 a) betecknade reservationerna preliminära beslut angående lån, som skall utgå från nämnda lånefond, för nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor och att därför det stycke i utskottets yttrande på s. 43, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrker sistnämnda yrkande, anser utskottet att beslut om lån, varom här är fråga, under nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor.»

b) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 1 b) betecknade reservationen preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggandet, för nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor och att därför det stycke i utskottets yttrande på s. 43, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrker att tillägglånen senast fr. o. m. den 1 januari 1954 skall ersättas med löpande bidrag, anser utskottet, att beslut om lån, varom här är fråga, under nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor.»

c) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka under förutsättning av bifall till den med 18 a) betecknade reservationen, samt av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 18 b) betecknade reservationen, ansett att nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 416 och II: 530, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1953/54 meddelas intill ett belopp av 570 000 000 kronor;»

19) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 15) betecknade reservationen nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 120 och II: 180 samt I: 416 och II: 530, såvitt de avse detta anslag, besluta, att anslag till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien icke skall för budgetåret 1953/54 anvisas;»

20) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 1 b) betecknade reservationen något anslag till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet icke bort tillstyrkas och att därför

dels till utskottets yttrande på s. 44 bort efter tredje stycket fogas ett stycke av följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, föreslagit att tilläggslånen senast fr. o. m. den 1 januari 1954 skall ersättas med löpande bidrag, finner utskottet ytterligare medelsanvisning icke erforderlig. Med hänsyn till att löpande bidrag kommer att utbetalas i efterhand, erfordras ej heller för detta ändamål någon medelsanvisning.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXI. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag besluta, att anslag till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet icke skall för budgetåret 1953/54 anvisas;»

21) beträffande preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet,

a) av herrar *Bergh, Lundqvist, Kyling* och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till de med 1 a) och 5 a) betecknade reservatio-

nera preliminära beslut, varom här är fråga, för nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 100 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrker sistnämnda yrkande, föreslår utskottet att ifrågavarande bemyndigande skall avse ett belopp av 100 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 416 och II: 530, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1953/54 meddelas intill ett belopp av 100 000 000 kronor;»

b) av herrar *Ohlon, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 1 b) betecknade reservationen ansett att preliminära beslut, varom här är fråga, för nästa budgetår må meddelas intill ett belopp av 95 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 44, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ha följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, funnit att tilläggs lånen senast fr. o. m. den 1 januari 1954 bör ersättas med löpande bidrag, anser utskottet att ifrågavarande bemyndigande skall avse ett belopp av 95 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 416 och II: 530, såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet må för budgetåret 1953/54 meddelas intill ett belopp av 95 000 000 kronor;»